

MAGNETOGRAM
POSVETA »KAKO VRNITI DENAR, KI JE BIL IZ SLOVENIJE ODNESEN V
TUJINO«

14. marec 2014

DR. JANVIT GOLOB: Spoštovane gostje, spoštovani gosti, začenjamo dolgo pričakovan posvet »Kako vrniti denar, ki je bil iz Slovenije odnesen v tujino?«. Sam mu bom dal naziv *kdor hitro vrne, dvakrat vrne*. Med našimi gosti imamo tudi gospoda Jamesa Henryja iz Amerike, ga lepo pozdravljam. Pozdravljeni tudi vsi prisotni govorniki. Sporočam vam, da za primer prevoda v slovenščino imate zunaj na razpolago prevajalne pripomočke, tako da si ob nastopu gospoda Henryja pomagajte s tem. Če hitro začnemo, vabim gospoda Mitjo Bervarja, predsednika Državnega sveta, da z uvodnim nagovorom odpre to konferenco. Izvolite.

MITJA BERVAR: Hvala lepa, oba državna svetnika, oba predsedujoča. Spoštovani gospod Golob, prav tako predsedujoči. Najprej seveda spoštovane udeleženske in udeleženci današnjega posveta, spoštovani gospod minister za notranje zadeve dr. Gregor Virant, spoštovani predsednik četrtega sklica Državnega sveta mag. Blaž Kavčič, spoštovani ugledni referenti in strokovnjaki, hvala vam, da ste se odzvali našemu vabilu, kajti želimo tukaj imeti danes res strokovni pogovor, ker se nam zdi pomemben in za katerega se vam zahvaljujem, da ste se seveda odzvali našemu vabilu. Prav tako bi ob tej priložnosti želel pozdraviti našega gospa iz Združenih držav Amerike Jamesa S. Henryja in predstavnike vladnih in nevladnih institucij, državne svetnike in tudi predstavnike medijev in civilne družbe, ki nas danes tudi spremljajo.

Dovolite mi, da vas najprej pozdravim v imenu Državnega sveta, drugega doma našega parlamenta, in v svojem osebni imenu. Namreč, na posvetu, kjer bi govorili o temi, ki tako v strokovni kot laični javnosti nekako vzbuja veliko pozornosti.

Gospodarski in družbeni položaj v Sloveniji zahteva na nek način nujno finančno konsolidacijo. Po večletnih željah in seveda ustanovitvi svoje lastne države, smo prišli do situacije, ko moramo kot državljani najbrž sami poskrbeti, da bomo vestno in razumno se ukvarjali in se obnašali do svoje države. Iz zgodovinskega pogleda bi lahko rekli, da smo bili primorani iskati različne možnosti in kako seveda prelistati svoje nadrejene tuje gospodarje in Martin Krpan je s svojim tihotapljenjem soli v bistvu postal naš ljudski junak.

Tudi v 60-ih in 70-ih letih prejšnjega stoletja smo v bistvu v jugoslovanski federaciji preko t.i. »vzporedne ekonomije« načeloma uspešno gradili razvoj slovenskega gospodarstva, ki je v Sloveniji ustvaril mnoge uspešne projekte in subjekte, ki so v bistvu pomagali razvoju Slovenije.

Mlada samostojna država in mlada demokracija pa zahteva na nek način prepotrebno novo paradigmo, ki bo zavest vsakega posameznika, gospodarstvenika, politika pripeljala seveda do tega, da je za uspešno spremembo najbrž potrebno najprej pomesti pred svojim lastnim pragom. Pa če začnemo s politiki in gospodarstveniki, lahko rečemo, da vsak po svoje nosijo oz. nosimo del svoje odgovornosti. Politiki s svojo trdno politično odločitvijo in z zavezo ter pripravo primerne zakonodaje ter sprejemanje primerne zakonodaje, gospodarstveniki pa s svojo sposobnostjo in zavzetostjo do dela. Oboji pa, tako bi bilo prav, z visoko ravno etičnega kodeksa.

V javnih in nekaterih drugih strokovnih krogih krožijo različne ocene o slovenskem premoženju v tujini. Po nekaterih ocenah gre za nekaj več deset milijard evrov. Del javnosti seveda tudi na nek način meni, da bi se finančna kriza rešila oz. da bi nam bilo mnogo lažje, če bi del tega denarja nekako vrnili nazaj v Slovenijo. Številni odlivi so povezani z davčnimi goljufijami in izogibanjem plačevanja davkov. Po drugi strani pa smo se soočili tudi z odlivi denarja, izposojenega pri domačih bankah, ki so nato končali v davčnih oazah in nekako v Sloveniji in tudi za Slovenijo in za dobrobit državljanek in državljanov prav tako izgubljen, ali vendar ne.

Tukaj so se seveda postavljala vprašanja in v preteklosti smo državni svetniki prav o teh vprašanjih razpravljali in razmišljali na naših sejah. Tako smo se namreč vprašali naslednje. Kako je prišlo do tega dogodka, trenutka, dogajanj, saj so skoraj vse večje denarne transakcije potekale po naših največkrat državnih bankah, pri čemer je na nek način odgovornost tudi Banke Slovenija, da v skladu z zakonodajo poskrbi za ustrezen nadzor. Saj vendarle imamo ustrezno zakonodajo, ali pač ne, ki bi omogočala, da preko toka denarja ugotovimo, ali je prišlo do izogibanja davčnim obveznostim.

Gre v bistvu za veliko neplačanih davkov, ki ga zelo nujno, ta denar seveda in te davke, nujno potrebujemo za ponovno gospodarsko rast. S tem bi zagotovili manjkajoča finančna sredstva za javno porabo, kot so zdravstvo, šolstvo, sociala in kulturne dobrine. Dejstvo, da bogatim uspe skriti premoženje in od tega ne plačajo davkov, pomeni, da se to breme na nek način prenese na državo, na družbo, na državljane in državljanke in da zaradi tega morajo plačevati višje davke, slabše živijo in cela vrsta drugih neprimernih stvari se dogaja vsem nam. Ob tem ne gre spregledati, da ima tukaj odgovornost tudi bančni sistem in prav zaradi tega smo v Državnem svetu pripravili čez 10 dni tudi nov posvet o strategiji bančništva v prihodnje, kjer bomo imeli ravno tako ugledne referente in v povezavi teh dveh javnih posvetov se nam zdi, da je Državni svet opravil pomembno vlogo pri razčiščevanju določenih problemov in pa seveda nadaljevanju raziskovanja teh problemov in rešitev.

Največje svetovne banke, ki so vključene v off shore industrijo oz. v dejavnosti na območjih z davčno bolj ugodnimi pogoji, s to dobičkonosno dejavnostjo v bistvu v davčne oaze prenašajo ogromne količine denarja. Nekatere države v Evropski uniji, kot so Nemčija, Velika Britanija, Nizozemska in prav tako Združene države Amerike, potekajo v zadnjem času politični pritiski na te davčne oaze, ker poskušajo seveda najti načine, kako bi se te stvari uredile. Poznamo primere Švice, Liechtensteina in določenih stvari, pa vendarle se v zadnjem času ta intenzivnost in pritisk nekako zmanjšuje oz. ni na tej ravni kot bi moral biti. Zato se seveda jasno in razumsko sprašujemo, kakšne rešitve bi bile v Sloveniji, ki bi bile primerne in prave tudi za Slovenijo.

Spoštovani, z današnjo razpravo želimo v Državnem svetu Republike Slovenije opozoriti na večplastnost problema odtekanja denarnih sredstev v davčne oaze. Prav tako bi želeli s konkretnimi številkami opozoriti na to veliko vrzel, s predlogi pa prispevati k širši razpravi o možnih poteh, da bi ta denar in drugo premoženje na takšen ali drugačen način vrnili nazaj v Slovenijo.

Spoštovani, naj na koncu dodam še dva glavna poudarka. V Sloveniji potrebujemo sposobne in premožne posameznike ter uspešna mala, srednja in velika podjetja, ki bodo na eni strani nudila možnost novih delovnih mest in na drugi strani plačevala davčne obveznosti, ki bodo sprejemljive za trajnosten razvoj gospodarstva.

Druga. Predpogoj za omenjene možnosti pa je vsekakor strankarska politična volja, ki bo vodilni skupini politikov in ekonomskih strokovnjakov omogočila izvesti prepotrebne zakonodajne postopke in ostale ukrepe, ki so pač potrebni.

Zahvaljujem se vam za pozornost in vas vabim k razpravi in dialogu, tako kot smo si danes tudi zamislili. Hvala lepa.

DR. JANVIT GOLOB: Predsednik gospod Mitja Bervar, hvala lepa za vaš prvi uvodni nastop. Za drugega pa prosim dr. Gregorja Viranta, ministra za notranje zadeve.

DR. GREGOR VIRANT: Hvala lepa. Na ta posvet sem bil povabljen pred dvema dnevnoma in moram priznati, da se zelo intenzivno nisem pripravljaj. Se mi pa zdi, da je tema izjemno pomembna, izjemno dobro izbrana in da nedvomno sodi med prioritete slovenske države. Poskusil bom to temo spraviti v tisti kontekst, ki je zanimiv z mojega zornega kota kot ministra za notranje zadeve, to je v kontekst boja proti gospodarskemu kriminalu in korupciji.

Boj proti gospodarskemu kriminalu in korupciji je ena od najvišjih prioritet Vlade. Na lestvici mojih ministrskih prioritet je nesporno na prvem mestu. Zakaj? Zaradi tega, ker je splošen občutek v družbi, v državi, da so ti pojavi močno prispevali k stanju, v katerem danes smo. Splošno prepričanje v tej državi je, da je obseg teh pojavov zelo velik, torej da imamo gospodarskega kriminala in korupcije zelo veliko in da se leta in leta in leta s tem problemom nismo resno soočali. Pomemben se mi zdi ta boj proti gospodarskemu kriminalu in korupciji po eni strani zato, da se razčistijo stvari za nazaj, torej, da tisti, ki so pokradli, če se poenostavljeno izrazim, naše premoženje, za to nosijo odgovornost in so kaznovani. Drugič zato, da počistimo tisto, kar se dogaja sedaj, kajti gospodarski kriminal in korupcija se dogaja tudi danes, tudi ta trenutek se ti procesi odvijajo. Tretjič, zaradi preventive, da damo jasno vedeti, da obstaja velika verjetnost, da bodo kazniva dejanja s področja gospodarskega kriminala in korupcije odkrita, preiskana in sprocesa preko tožilstev in preko sodišč. Če bomo dali dovolj jasno sporočilo in nagnali strah v kosti ljudem, ki kanijo delati taka kazniva dejanja, potem bomo dosegli svoj namen.

Za policijo je v usmeritvah Ministrstva za notranje zadeve odkrivanje in preiskovanje gospodarskega kriminala in korupcije na prvem mestu. To smo podkrepili tudi z ustrezno kadrovske in finančno okrepitvijo. Vlada je samo za ta namen pred kratkim policiji razporedila dodatne 3 milijone evrov na zahtevo policije. Odobrili smo 75 zaposlitev na področju gospodarskega kriminala in korupcije, nekaj v NPU-ju, nekaj na policijskih upravah, nekaj na področju forenzike. Zlasti računalniška forenzika je tista, ki zahteva izjemno veliko človeških resursov, ker je treba pregledati na stotine terabajtov gradiva, dokumentov, komunikacije, elektronske pošte in tako naprej, zato, da preiskovalci pridejo do tistega drobca, ki je lahko kamenček v mozaiku pomemben potem za sodišče.

Ekipe, ki pokrivajo to področje na policiji, so profesionalne, so predane, so neustrašne, torej se nikogar ne bojijo in tisto, kar je zelo pomembno, so nevtralne. Torej, večkrat ponavljam ta stavek, ker želim, da se res prime. Za slovensko policijo ni svetih krav in za slovensko policijo ni nedotakljivih. Nikogar se ne bojijo. Jaz mislim, da je bilo to dovolj jasno dokazano, da se je policija lotila tudi osumljencev, ki so močni, ki so vplivni, ki bi mogoče še nekaj let nazaj se šteli za nedotakljive v tej družbi. Zato moram policiji izreči vse priznanje. Tu so tudi rezultati. Lani skoraj 3.000 ovadb na področju gospodarskega kriminala in korupcije, kar je 50 % več kot leto

prej. Skupna vrednost oškodovanj iz teh kaznivih dejanj okoli 180 milijonov evrov. Premalo. Še več bo treba odkrivati. Samo v bančnem sektorju potekajo ta trenutke preiskave za kazniva dejanja, ki so skupaj oškodovala naše premoženje za več kot 350 milijonov evrov. Zelo jasno je kriminalistična policija, zlasti NPU, fokusirana na tista najbolj tvegana področja. To so področja bančnega sektorja, podjetij v državni lasti, zdravstva, zemljišč, kmetijska stavbna zemljišča, spreminjanje namembnosti, izkoriščanje teh ekstra profitov občin, torej korupcija na občinski ravni.

Seveda si zelo želimo, da bi temu tempu, ki ga policija narekuje, tožilstvo in tudi sodišča sledila. Tudi tožilstvo je dobilo pomembne finančne okrepitve, ki jih bo prelilo tudi v pomembne kadrovske okrepitve, zato da bodo lahko sledili temu tempu, ki ga policija narekuje in da bosta seveda policija in tožilstvo skupaj zagotovili trdne dokaze, da bodo ti primeri na sodišču stali oz. da bo na koncu prišlo do obsodilnih sodb, ki smo jih že videli kar nekaj. Tudi sodišča, to je treba priznati, so se premaknila, hitreje se sodi, imamo obsodilne sodbe, tudi pravnomočne, nekateri že prestajajo kazen zapora, nekateri se temu tudi spretno izogibajo, vendar stvari se premikajo.

Seveda, vprašanje, ki si ga pa vsi upravičeno zastavljamo, ki si ga tudi državljani upravičeno zastavljajo, pa je, ali bomo tudi dobili nazaj pokradeni denar. Zakonskih mehanizmov za to imamo kar nekaj. Lahko bi rekel, da imamo tri pomembne zakonske mehanizme. Od tega se dva nanašata na nezakonito pridobljeno premoženje, tretji pa na premoženje, kjer sicer ni dokazano, da je bilo nezakonito pridobljeno, ni pa izkazan izvor tega premoženja. Torej, nekdo je lastnik nekega premoženja pa ne zna pokazati, povedati, dokazati, od kod mu. Ti trije mehanizmi so odvzem protipravno pridobljene premoženjske koristi v zvezi s kaznivim dejanjem, torej kazenskoopravna sankcija. Drugič, ukrepi po Zakonu o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (ZOPNI), kjer je dovolj že sum, da je bilo neko premoženje pridobljeno nezakonito. Če lastnik ne zna dokazati njegovega izvora, lahko tožilstvo preko sodišča s civilno tožbo doseže vrnitev tega premoženja. Žal teh postopkov teče premalo. Kolikor vem, je peščica postopkov, ki jih je tožilstvo na sodišču sprožilo in to bo treba maksimalno pospešiti. Slovenska policija je v lanskem letu državnemu tožilstvu predlagala zavarovanje premoženja v kontekstu ZOPNI-ja za več kot 500 oseb v skupni višini 130 milijonov evrov. Tretji ukrep je s področja davčne zakonodaje, kjer lahko davčna uprava odmeri davek po zelo visoki stopnji na premoženje nezakonitega izvora. Zakon je presoji pred Ustavnim sodiščem ali pa je bila vsaj napovedana ta presoja. Osebnostno mislim, da je ta ureditev ustrezna, da bo tudi prestala test ustavnosti.

Imamo vrsto mehanizmov, vrsto instrumentov, kako priti do pokradenega denarja in do tistega denarja, za katerega posameznik ne more izkazati, od kod prihaja. Ključno je, da vse institucije tukaj učinkovito opravijo svoje delo. Torej, zakonske podlage imamo, sedaj je potrebno delati, sedaj je potrebna akcija. Tožilstvo, policija, davčna uprava, urad za preprečevanje pranja denarja. To morajo biti povezane ekipe, ki delujejo kot ena ekipa za skupni cilj: razčistiti stvari in priti nazaj do pokradenega denarja. Tudi razne oblike sodelovanja zakonodaje poznamo. Morda najbolj zanimive so specializirane preiskovalne skupine, ki pod vodstvom državnega tožilca, državnega tožilstva sodelujejo ljudje strokovnjaki iz vseh institucij. Tu pride do multidisciplinarnega pristopa: tožilstvo, policija, davčna uprava, urad za preprečevanje pranja denarja pa še kakšna druga inštitucija, komisija za preprečevanje korupcije. Stopijo skupaj in obdelajo nek primer z vseh zornih kotov. To se mi zdi odlično zato, da se prebijejo te organizacijske bariere, ki so včasih med institucijami. Tega sodelovanja in te koordinacije bo potrebno še mnogo več.

Rezultati, ki so v tem segmentu doseženi, niso zadovoljivi in bo jih bo treba pospešiti, ker ljudje upravičeno od vseh nas, torej od politike, od Vlade in od inštitucij, kot so tožilstvo, policija in davčna uprava, pričakujejo, da bomo do tega denarja prišli nazaj.

Meni je zelo žal, da zaradi seje Vlade, ki prav ta trenutek poteka, ne bom mogel prisostvovati nadaljevanju tega posveta, bom pa zanesljivo prebral magnetogram, ker me izjemno zanima, kaj boste povedali, kaj bo povedala direktorica davčne uprave, kaj bodo povedali davčni svetovalci, kaj bodo povedali tuji strokovnjaki, profesorji in si bom to z veseljem prebral.

Pot je zastavljena. Manevrskega prostora je ogromno. Koristi, ki jih bomo s tem dosegli, so ogromne in v merljivem finančnem smislu in v občutku pravičnosti, ki je osnova za normalno funkcioniranje družbe. Lahko samo rečem: vsi skupaj s polno paro naprej.

Sedaj se bom pa žal moram opravičiti in se s krepko zamudo pridružiti seji Vlade. Hvala lepa za vabilo in uspešen posvet vam želim.

DR. JANVIT GOLOB: Hvala lepa, gospod minister. Prehajamo na uvodne referate. Prvi referat nam bo podal gospod James Henry, direktor Sag Harbour Group, globalna industrija davčnih oaz.

JAMES HENRY: Dobro jutro. Hvala lepa. S tem se zaključuje moje znanje slovenščine. Zelo sem vesel, da sem tu. Sem prvič v Sloveniji. Danes govorimo o temi, ki je v interesu celotne globalne skupnosti. V preteklih desetih letih se je mreža za davčno pravičnost, ki sem jo pomagal ustanoviti, razširila. Na začetku je bilo zelo malo osebja, sedaj pa se pridružuje takim organizacijam, kot je OECD, G 8, G 20, in se pogovarjamo o tem, kako očistiti poslovni svet. Organiziramo različne mehanizme, s katerimi bomo lahko ugotavljali informacijo o tem, kdo je za kaj odgovoren. Vidimo tudi lahko, kako velike korporacije, kot so Apple in Google, premikajo svoje premoženje in sedaj nam bodo morale povedati, kako plačujejo davke in ali jih sploh plačujejo. Vse to so reforme, ki so sedaj v teku, vendar je pred nami še dolga pot. Slovenija tu lahko odigra ključno vlogo in zelo pomembno vlogo. Vi morate izkoristiti prednost, ki vam jo daje kriza, zato da se lotite slabih bančnih posojil, izogibanja davkom in tudi nekaznivosti. Mnogi bogataši, mnogi bančniki premikajo premoženje v različne države pa se jim nič pri tem ne zgodi.

Poleg tega bomo govorili tudi o vprašanju, kako vrniti sredstva nazaj. Zato si moramo pogledati širši kontekst, če želimo o tem razpravljati. Govorimo o globalni skupnosti. V preteklih tridesetih letih so se države vključevale v agresivno tekmovalstvo na področju davkov. Torej, gre za nek vsesplošni svetovni trend za zmanjšanje davkov, tako na področju posameznikov kot na področju podjetij. V veliko primerih plačujejo direktorji manj davkov, kot njihove tajnice, na primer, in to je grozljivo. To ni sprejemljivo, še zlasti v času, ko se gospodarstvo, svetovno gospodarstvo otepa s krizo. Imamo velike stopnje brezposelnosti in takrat bi državi moralo biti omogočeno, da dvigujejo davke. Na splošno v državah v razvoju 30 % nacionalnega prihodka je namenjenega izdatkom vlad. Seveda, vlade se lahko financirajo iz dolga, to je seveda problem. Vlade se lahko tudi financirajo tako, da privatizirajo različna podjetja, vendar je to omejeno. Videli smo tudi, da je eden izmed načinov tudi visoka inflacija. Ampak, prihodke iz davkov potrebujemo in to v višini 30 % nacionalnega prihodka, zato, da se država lahko razvija, da ima zdravstveno varstvo, ki deluje, da lahko gradi ceste, da lahko vzdržuje svoj izobraževalni sistem in tudi obrambo in tako naprej, za vse, za kar je vlada zadolžena. Ampak, vlada ima

slab sloves in to se samo še slabša. Tudi v moji državi ljudje ne podpirajo vlade, še zlasti takrat, ko gre za davčno zakonodajo.

Danes imamo velik razkorak v ZDA med revnimi in bogatimi. Imamo namreč progresivno dohodnino in sedaj se vlade veliko več zanašajo na DDV, na trošarine in tako naprej in se iz tega financirajo. Poleg tega je od 21 do 32 milijard dolarjev lociranih drugje, v tujini in je v lasti le 0,14 % bogastva. To bogastvo bi, če bi bilo obdavčeno, vsako leto doprineslo 300 milijard dolarjev v naše državne blagajne.

Sam sem pripravil zelo natančno power point prezentacijo. To bom nekako pustil ob strani, kajti želel bi z vami vzpostaviti dialog o tem, kaj je v tem kontekstu pomembno za vas. Naj začnem z vprašanjem o industriji davčnih oaz, svetovnih davčnih oaz, tako da nekako pogledamo, ali razumemo stvari na podoben način. Amazon in Google in še mnoge druge korporacije so prepovedale takšno power point prezentacijo, ampak po drugi strani je tudi res, da ko nekdo govori, ljudje ne morejo hkrati še brati predstavitev na ekranu. Ampak, nekaj dejstev pa je, ki bi vam jih rad predstavil tudi v obliki power point. Nekaj tehnične pomoči potrebujem.

Naslov je torej Globalna industrija davčnih oaz. Kako priversti premoženje nazaj domov? Kako lahko obravnavamo ta problem in pridemo do zadovoljive rešitve? Veliko različnih vidikov je pri tem treba upoštevati. Moj prijatelj je pred kratkim napisal knjigo Otok zakladov. Izšla je pri založbi Wenden House (?). V njej je govora o 83 davčnih oazah po vsem svetu, ki so nastajale od 70-ih let. Takrat na začetku jih je bilo le kakšnih 15, sedaj jih je 83. Avtorjevo stališče je, da obstajajo ti posamezni otoki, ki so sicer suverene države, in to je dejansko res. Sedaj je nastal kar nekakšen arhipelag suverenih držav, ki pa so davčne oaze, v katerih posamezniki lahko locirajo svoja podjetja in svoje bogastvo, da se izognejo plačevanja davkov. Kaj pa je za vsem tem? Kaj je za vsem tem otočjem posameznih davčnih oaz? Za tem stoji industrija. Ta industrija zajema največje svetovne banke, računovodska podjetja, pravniške, odvetniške firme in podobna podjetja. Torej, posamezne oaze, kot so Panama, ... (nerazločno) ali Kajmanski otoki bi lahko izginili čez noč, ampak industrija za vsem tem bi pa še ostala. Zato je pomembno, da razumemo ta kontekst, ko oblikujemo strategijo, kako se lotiti nastale situacije. Te oaze so hkrati tudi največje OECD države. Če ste na primer v Združenih državah prijavljeni tujec, lahko ne plačujete davke. Dejansko niste tudi obvezani plačevati davek na kapitalske dobičke. Enako je, če greste v Monako, Ženevo, celo London ima celotno industrijo namenjeno tem najbogatejšim ljudem in deluje kot neka oaza. Na primer, Hotel Plaza v Hyde Parku je v lasti nekega ukrajinskega bogataša. Tam je eno stanovanje vredno 200 milijonov funtov. Bogastvo se tudi premika in ti bogataši nimajo stalnega bivališča, temveč krožijo po svetu. Veliko najuspešnejših podjetij na svetu oblikuje svoje davčne prijave tako, da premika svoje premoženje v različne države, tudi na Nizozemsko, Irsko in na ta način se izogibajo tudi plačevanju tantiem in avtorskih pravic. Apple, na primer, je lansko leto plačal manj kot 2 %. Govorimo tudi o podjetjih, kot je Novartis in podobnih podjetjih, ki parkirajo na nek način svoje premoženje na kraje, o katerih sploh še niste slišali. To je pomembno za tiste države, ki so zelo odvisne od pobiranja davka na dobiček pravnih oseb. Pri tem je prišlo do prave globalizacije izogibanja davkov in to je problem, o katerem govorim.

Torej, zelo različni vidiki so povezani s to celotno situacijo. Ne bom šel podrobno vanje, ampak dejstvo je, da gre za globalno industrijo, ne gre samo za neko otočje posameznih oaz. Vsako leto se 300 milijard dolarjev ne obdavči. Izgubljeno bogastvo pa je v lasti le 10 % prebivalstva na svetu. V to so pa vključene največje banke, največje odvetniške firme, tudi revizorske firme. Na primer, Oliver Vaiman ima sedež v eni izmed oaz. Zelo zanimivo vprašanje je to za evropsko

centralno banko. Zakaj uporabljate storitve podjetja, ki ne plačuje davkov? Gre tudi za multinacionalno davčno izogibanje v ogromnih zneskih. Potem so tu tudi t.i. digitalna off shore podjetja, ampak gre tudi za slamnata podjetja, slamnata posojila med samim podjetjem ali pa med hčerinskimi družbami za nekaj, kar ni bilo narejeno ali prodano. Gre tudi za to, da se na nek način parkira izvoz v neki off shore državi čez mejo.

Naj povzamem. Na dolgo lahko govorimo, kaj se lahko iz vsega tega naučimo, kako pripraviti premoženje do tega, da vrne nazaj. Ampak, bistvena lekcija je, da moramo prekiniti s to konkurenčnostjo na področju davkov in na področju izogibanja davkov. Zato je pomembno za vas v Sloveniji, da svoje prebivalce izobrazite o tem, kaj je važno, kaj je prav in prevzamete vodilno vlogo tudi na svetovni ravni in se zavzimate za davčno pravičnost na globalnih forumih. Kajti, zagotavljam vam, da največje računovodske firme vsako leto proizvedejo 24 milijard dolarjev dobička samo iz izogibanja davkov. Prav tako to velja za odvetniške firme, največje odvetniške firme, ki imajo sedež v Bruslju in zagotavljajo storitve svojim klientom. Tako velja to tudi za multinacionalke.

Druga lekcija je, da se morajo storilci teh kaznivih dejanj zavedati, da bodo kaznovani tudi z zaporno kaznijo. Spisek kaznivih dejanj je zelo dolg. Tudi v Združenih državah je ta spisek zelo dolg, ampak zelo težko je dejansko tožiti velike finančne institucije, pa čeprav je očitno, za kaj gre. Te firme so denar spremenile v moč in imajo na razpolago različne alternativne možnosti. Če jih boste preganjali v eni državi, bodo šle drugam. To je problem globalne finančne industrije. Kako regulirati vse to? Zato je potrebno sodelovanje na področju davkov, na področju politike, politične moči. Države se morajo skupaj povezati zato, da postanejo bolj učinkovite pri pregonu.

Kaj pa privatizacija državnega premoženja? Dolga zgodovina je za nami slabih izkušenj s privatizacijo. Sodelujem tudi v inštitutu v Kolumbiji za neposredne tuje naložbe in dobro razumem, kakšni so dobre in slabe izkušnje iz teh procesov. V veliko državah so bili tuji neposredni vlagatelji deležni olajšav pri davkih. Na primer v Afriki imamo celo negativno stopnjo davka na dobiček pravnih oseb. Na nek način podkupujejo tuje vlagatelje, da pridejo in vlagajo v njihova gospodarstva. Vendar je to slaba ideja, da privabiš nekoga, da pride samo zato, ker bo imel olajšave pri davkih. Alternativna strategija je strategija Minnesote. Sam prihajam iz Minnesote, ki je majhna zvezna država na srednjem zahodu Združenih držav. V njej živi približno 3 milijone ljudi, tako da je primerljiva s Slovenijo. Minnesota se je ozrla po drugih zveznih državah in si pogledala, kaj delajo druge zvezne države v tej konkurenčni tekmi. Ogledali smo si različne strategije in kako pritegniti investitorje.

Kaj smo se odločili v Minnesoti? Imeli bomo zelo dober izobraževalni sistem, zelo dober zdravstveni sistem, zelo dobro sodno zaščito. Naša sodišča bodo vzor za druge v ZDA. Imeli bomo običajne davke, ki pa jih bodo ljudje radi plačevali, ker bodo imeli ta dobre storitve v zameno zanje. Želeli smo pritegniti tiste podjetnike v Minnesoto, ki bodo želeli zgraditi nova podjetja, nove inovacije. Zato smo ustanovili grozd za zdravstveno varstvo, IKT storitve, za tiste panoge, ki bodo imele v prihodnjih desetih letih hitro rast. Torej, namesto da bi pustili, da se nam zgodovina enostavno zgodi, namesto pasivne vloge, je Minnesota se odločila, da bo zavzela bolj aktivno vlogo. Bila je zelo učinkovita in uspešna pri privabljanju uspešnih podjetnikov.

Ko si pogledam sedaj Slovenijo, vidim, da imate tudi tu odlična podjetja, ki so zelo dobro razvita. Ima kdo med vami mogoče iPhone? Na njem imate gotovo naloženo aplikacijo, ki so jo naredili strokovnjaki iz Slovenije. Mislim, da so se sicer

preselili na Ciper in potem v Švico, ampak mogoče jih lahko pritegnemo nazaj domov, če jim ponudimo nekaj v zameno, ne samo plačevanje davkov seveda. Imate tudi dober avtomobilski grozd. Verjetno poznate podjetje, ki proizvaja izpušne sisteme za Ferrari. Glavni oblikovalec za Mercedes Benz je tudi Slovenec. Torej, imate dolgo vrsto uspešnih zgodb na področju podjetništva in podjetniških idej, ki so se tu začele in so bile tu razvite. Vi, ko oblikujete strategijo, si morate postaviti cilje za 10 let naprej in se odločiti. Osredotočili se bomo na naše veščine, imeli bomo odlične šole, odlično zdravstvo. Strategija Minnesota je nekaj, kar bi vam vsekakor priporočal, ker se mi zdi, da bi bila za vas primerna in izvedljiva.

Ne gre samo za to, da izdajamo neke pomilostitve pri davkih in tako naprej. Tudi to smo preizkusili v ZDA. V preteklosti smo ugotovili, da je zelo veliko bogastva parkiranega v tujini in rečeno je bilo, če bi to vrnili, bi to premoženje obdavčili le s 5 % premoženjskega davka. Ampak, kaj se je zgodilo. Res je, ta denar je do neke mere prišel nazaj, vendar ni bil investiran, temveč so ga lastniki porabili za nakup delnic. Ko se je to enkrat zgodilo, so bili ti ljudje upravičeni vsakih pet let zaprositi za odpis davka. To ni bila dobra strategija. Veliko bolj mi je všeč strategija Minnesota, ker se bolj osredotoča na pozitivne elemente in prinaša veliko prednosti za relativno majhne skupnosti, kjer se ljudje sami odločajo in se hitro premikajo naprej. Vem, da je to lažje reči kot storiti.

Naj sedaj na hitro še pogledamo si naslednje teme. Pojdimo sedaj nazaj v sedemdeseta leta. Takrat je prišlo do zelo zanimivega fenomena, in sicer za povpraševanje po valuti, po off shore valutah. 2,5 trilijona sredstev v tujih valutah je parkiranega v tujini in to je povezano tudi z organiziranim kriminalom. V 70-ih letih je bila zelo pogosta valuta dolar, in sicer 100-dolarski bankovec je bil pač zelo pogost po celotnem svetu. Naša teza, ko smo spraševali ljudi, od kje so dobivali denar, je bila, da je to pogosto posledica nelegalnih dejavnosti. Ko smo pridobivali vse te podatke, sem za Federal Reserve v ZDA naredil raziskavo, v kateri smo ugotovili, da je bilo veliko denarnih sredstev porabljenih za prekupčevanje z mamili. Velika večina teh sredstev v bankovcih je bila parkiranih v tujini, in sicer kar 750 milijard dolarjev. Ogromna številka. 564 milijard dolarjev je pa trenutna številka, off shore.

Enako velja tudi za Evropo. Tu imamo podatke tudi za evro. 45 % sredstev je v manjših bankovcih, ampak večina, 32 % vseh evrov, pa je v 500-evrskih bankovcih. 500 evrov je zelo veliko denarja za običajne ljudi. Kje so vsi ti bankovci, ki so bili izdani? Zakaj se je evropska centralna banka sploh odločila za to, da se bo v to spustila. V Švici je še hujše. 60 % njihove valute je v bankovcih za 1.000 frankov. Seveda se ti bankovci ne uporabljajo pri običajnih transakcijah, na primer za nakup skodelice kave. Torej, se srečujemo s težavami. Gre za 1,6 trilijonov valute v velikih bankovcih. Španija ima pri tem posebno vlogo, kajti Španija je dobila dovoljenje, da tiska bankovce in je vir kar 26,7 % vseh teh velikih bankovcev. Ne vem, kaj se dogaja v Španiji, ampak mislim, da se dogaja isto, kar se dogaja na Floridi, kjer je pristalo veliko pošiljk z drogami. Tam prihaja do velike izmenjave drog za gotovino.

Kaj pravzaprav lahko naredimo, da se rešimo te situacije? Znebimo se teh bankovcev, saj tako pospešujemo organiziran kriminal. Naslednjič, ko boste šli v evropsko centralno banko, jim postavite to vprašanje, sprožite to vprašanje. Nenavadno financiranje. Tudi temu sem se kar posvečal. Veliko sem preučeval, predvsem ko govorimo o državah v razvoju, kot so Filipini, kako vrniti njihov denar, ki jim je bil ukraden. Tudi oni se soočajo s podobnimi težavami kot vi. Slaba posojila finančnih institucij. To je bil velik problem za Filipine. Podelili so jih podjetjem, ki so slabo poslovala ali pa diktatorjem. Ta denar je bil ukraden, prenesen v tujino in država je morala plačati račun. Težava je bila, kako pridobiti ta denar nazaj, kako ga

pripeljati nazaj v Filipine. To je star problem, nič novega ni. O tem sem veliko pisal v 80-ih letih prejšnjega stoletja, ko sem se vprašal, kakšen je ta prenos iz zahodnih bank v države v razvoju. Največje banke v New Yorku so bile tiste, ki so pravzaprav prenašale ta denar v tujino. To je področje zasebnega bančništva, sindicirana posojila pri prenosu teh sredstev. Denar so prenašali v Mehiko, v Brazilijo, te države pa so takrat imele velike težave zaradi zadolženosti. Države tretjega sveta, smo jih poimenovali. Problem je bil, ker so imeli veliko zasebnih sredstev, ampak ta sredstva so bila prenesena v tujino. To je bil davčni problem, ne pa problem, ki je bil povezan z zadolžniškim kapitalom oz. zadolžitvijo. V obdobju 1971-2003 6,8 trilijona zahodnega denarja, ki so ga prenesli v države v razvoju. 2,2, ko govorimo o tujem premoženju, o tujih sredstvih, ampak v istem času, ko je ta tuj kapital prihajal, pravzaprav z izjemo Indije in Kitajske, pa ta rast je propadla. Ni je bilo. Isto velja tudi za Slovenijo. Težave v bančnem sektorju. Dali ste posojila tistim podjetjem, ki so slabo poslovala in so ta denar in sredstva prenesla in ukradla. Zato sem po vsem planetu, po vsem svetu raziskoval te tokove v državah, kot so Argentina, Brazilija, Paragvaj. Kaj smo našli? Ta denar je bil v City bank v Miamiju. To je resen problem.

Kakšen je bil moj sklep? Kako vrniti, kako vrniti premoženje? Pravzaprav je to igra bedakov, ker je težko dobiti ta denar, ko ga dejansko prenesejo v tujino. Država, kot je Švica, se oklepa tega denarja. Lahko je prenesti denar v Švico, so rekli, ampak težko je za nas, da ga pridobimo nazaj. Namreč, Švica ne sodeluje. Ne moreš pridobiti informacije od njih, od njihovega ministrstva. To je njihov posel, dodana vrednost in temu se ne bodo zlahka odrekli. Posledično pa imamo slabe projekte. To so recimo projekti jezov v Braziliji. Prihaja do poplav. Govorimo o hidroelektrarni. Ta jez se nikoli ni obnesel. Projekt ni bil, da bi pravzaprav zgradil dober jez, ampak da bi tako financiral nekatera podjetja, ki so dobila denar. Veliko podobnih zgodb je bilo v Braziliji. Tu so bili stroški prekoračeni. Investicija se ni povrnila, recimo na jugu Brazilije. Preseženi stroški za več kot 100 %.

Med drugo svetovno vojno, naš vojaški poveljnik MacArthur na Tihem oceanu, na Japonskem pa je po vojni imel možnost, da je bil glavni v japonskem gospodarstvu. Naredil je nekaj pomembnih stvari za to državo, za Japonsko. Tujim bankam je rekel, naj gredo stran, naj se vključijo japonske banke, naj zgradijo kapitalske trge. Prišlo je tudi do razpršitve bogastva. To mu je uspelo. Zelo napredka reforma je bila vpeljana, ko govorimo o premoženju in zemljiška reforma, tako da se je država demokratizirala. Uvedel je tudi trg zasebnega kapitala. Recimo, to je nekakšen vzor tudi za Slovenijo. Lastniški kapital, kako se to lahko financira, ker ste pravzaprav zelo odvisni v vaših podjetjih na posojila zgolj bank. Če pa želiš biti podjetnik, želim t.i. tvegan kapital, želim pridobiti te vire. Zakaj ne bom prišel k vam? Ker tukaj nimate ustreznega trga tveganega kapitala, ki bi bil dobro razvit. Zato je želel MacArthur spodbuditi trg zasebnega kapitala, alternativna posojanja in tako so Japonci uspeli. MacArthur in njegov izvor je bil s Filipinov. Pravzaprav vsi tisti, ki so opravljali Filipine, so bili tudi njegovi prijatelji. Filipinska oligarhija je ostala, ni bilo omejitev, ko gre za domač kapital. Ni bilo tveganega kapitala. Filipini so v zgodovini imeli velike težave, ker MacArthur ni prenesel te uspešne zgodbe iz Japonske na Filipine. Razvojne organizacije, svetovna banka, mednarodni denarni sklad, ki Sloveniji pridiga, kako voditi svoje gospodarstvo. Oni počnejo te stvari, kot jih počnejo, ampak ne pripravijo strategije za državo. Specifično ne primerjajo, kje ste dobri, kje je vaša konkurenčna prednost, kam želite priti čez deset let, kaj so pozitivne plati Slovenije. 80 davčnih oaz imajo, kjer poslujejo, tako da niso kritični do davčnih oaz. Namestnik direktorja mednarodnega denarnega sklada mi je rekel naslednje. 85 članov imamo, ki poslujejo z davčnimi oazami oz. to so naši člani. 7

milijard dolarjev so si izposodili Filipinci oz. Marcos in seveda v 80-ih letih prejšnjega stoletja so imeli pomembno finančno krizo, ki je primerljiva z današnjo evropsko. Pravzaprav pa je centralna banka prenesla 7 milijard dolarjev v švicarske banke. V tem trenutku filipinska vlada še vedno servisira te dolgove. Vendar pa je denar pristal v žepih posameznikov. Po dolžniški krizi so številni eksperimentirali z divjo privatizacijo. Tu se lahko zelo veliko naučimo, ko govorimo o privatizaciji, recimo Brazilija. Prišlo je do privatizacije t.i. srebrnine. Odrekli so se 86 milijardam zaradi zasebnih investitorjev, ki so prišli. To so bile davčne olajšave, ki so jim podelili pri privatizaciji. Država ni veliko iztržila. V 90-ih letih prejšnjega stoletja je Rusija privatizirala 150 državnih podjetij, ki so bila najbolj vredna. Večinoma se je to financiralo preko delnic in sploh ne vemo, ali se je ta kupnina dejansko dobila. Recimo, prodaja Gazproma. Dobili so veliko več pri tej transakciji kot pri vseh ostalih transakcijah. Gre za eno izmed najbolj pomembnih prenosov premoženja, sredstev v zgodovini. Ampak, tudi druge države so sledile tej slabi privatizaciji. Ne bom rekel, da je privatizacija slaba stvar. Tudi v Švedski je prišlo do delne privatizacije, ampak veliko je tudi slabih zgodb, tudi t.i. sklad hach. Zato moramo biti zelo pozorni, ko se lotimo privatizacije. Včasih je zadeva smiselna, vendar se velikokrat v ozadju igrajo igrice. Ko pa govorimo o investicijskih bankirjih, oni vam teh zgodb ne bodo pripovedovali, ker si ne želijo komplicirati življenja. Te ljudi dobro poznajo, ampak njih ne zanima strategija države.

Ob koncu dolžniške krize, kot sem že rekel, smo imeli dolg v višini 3 trilijonov. Prišlo je do delnega odpisa. 310 milijard, približno 10 % celotnega dolga so jim odpisali. Ampak, ob koncu so države, kot je Brazilija, Lula, preden je postal predsednik, preden je kandidiral, sam sem bil z njim na kampanji, JV del Brazilije. Kasneje je postal izjemen predsednik Brazilije, zelo pragmatičen, odločen, energičen. Res je opravil dobro delo, ampak takrat so ga označevali kot radikalca. Fernando Collor, ki ga je premagal takrat, ker je imel oznako konservativca. Obiskal je pomembna podjetja v Braziliji in rekel: »Če me ne boste podkupovali oz. če ne bom dobil ustreznih sredstev, bom sprejel zakonodajo, ki vam bo škodila.« Tako je Brazilija veliko izgubila. Izgubili so eno desetletje.

Sedaj bom nekoliko skrajšal zgodbo, ampak pomembno je vedeti izvor. Latinska Amerika danes nima težav, ko govorimo o zadolženosti. Zelo nizko stopnjo zadolženosti. Ampak po drugi strani pa so zahodnoevropske države in ZDA tiste države, ki imajo velike težave zaradi zadolženosti. Potem vzhodna Evropa. Veliko držav je odvisnih od posojil. Sedaj se soočamo z globalno finančno krizo. V 80-ih letih zadolženost držav v razvoju, danes pa smo to zadolženost prenesli v bolj razvite države. Beg kapitala nekoč iz tretjih držav, sedaj iz razvitih držav, kot so ZDA, Španija, Francija. Prenos problema. To je zasebno bančništvo iz tretjih držav. Neenakost. Revščina. To nista več problema tretjih držav, ampak vseobsegajoča globalna problema. Po drugi strani pa imamo tudi politične alternative, o katerih sedaj premišljamo.

Kaj pa smo počeli nedavno v našem omrežju za pravično obdavčitev? Upoštevali smo posamične države. Sicer nimam dovolj časa, da bi predstavil vse podrobnosti, ampak če koga zanima bolj podrobno, lahko predstavim metodologijo, ki je trojna. Najprej podatki o depozitih v tujinah, potem kapitalski tokovi, ki niso zabeleženi in dejanski podatki o tem, koliko denarja, tujega kapitala imajo dejansko banke. Ko govorimo o številkah, ki smo jih uspeli pridobiti, pravzaprav smo bili zaprepani, Latinska Amerika 2 trilijona čez mejo, če sedaj to primerjamo z bruto zadolženostjo, ki je 1 trilijon. Problem z Latinsko Ameriko je, da je ta denar v tujini in ga ne morejo ustrezno obdavčiti. To je njihov globalni problem. Države v razvoju: 10

trilijonov dolarjev. Te države dejansko niso dolžnice. To ni njihov problem, problem pa je, da tega denarja ne morejo obdavčiti. To je ta denar, ki je v tujini.

Če se sedaj posvetimo vsem državam v razvoju, 6,1 trilijone denarja v uradnih rezervah. Naša ocena 9 – 11 trilijonov zasebnega bogastva, ki je v tujini. 4,8 trilijona, to pa je njihov bruto zunanji dolg, kar pomeni, da oni posojajo denar bogatim, razvitim državam, kar je bizarno. Najbolj revni ljudje sveta financirajo Švico, ZDA, Združeno Kraljestvo. Kdo pa je lastnik? Vprašati moraš zasebne bankirje. Oni imajo zelo natančne študije, kdo so bogataši, najbogatejši, ker jih oni pokličejo. Te banke jim nudijo svoje storitve. To so notranje raziskave, interne raziskave svetovalcev na področju zasebnega bančništva. Ti ljudje ... (nerazločno) milijonov dolarjev ima vsak posameznik. Približno 100.000 jih je in potem vsi ostali. Finančno bogastvo na globalni ravni je v rokah peščice posameznikov in to nas mora skrbeti. Mislim, da to ni vzdržna raven enakosti. Stvari se še zaostrejejo. Veliko denarja je v 50-ih najpomembnejših bankah sveta. To so dejanske razmere.

Slovenija lahko začne sprožati ta vprašanja. 50 do 75 milijard denarja oz. sredstev naj bi v tujino prenesli slovenski državljani. To so izjemno visoke številke, ki jih pridobite na podlagi analiziranih metod. Rad bi se pogovarjal z vašimi ekonomisti, ker je to projekt. Slovenija mora preveriti te številke in reči: James Henry – motiš se. Seveda moramo te podatke dodatno analizirati. Banka, ki je v Zürichu, ima zelo podrobne podatke na podlagi posamezne države. Tako ve recimo, koliko denarja imajo Slovenci v švicarskih bankah. Gre za četrtletno poročanje, ampak ti podatki niso javni. Seveda bi želel imeti te podatke, seveda pa so depoziti samo majhen delež, ker imaš dolžniške instrumente, obveznice, vrednostne papirje in tako dalje. Tu je morda samo 25 % in to je morda samo začetek. Potem imamo evropsko centralno banko, potem podatke na podlagi bankovcev za 500 evrov, tako da lahko samo vprašamo naslednje: kaj je z depoziti? Kaj je z nebančnimi depoziti ali pretokom tega denarja? Imajo podatke tudi glede davčnih oaz, Hong Konga, Singapurja in tako dalje.

Če pa si pogledamo banke, lahko upoštevamo podatke za 50 največjih bank, 12 trilijonov. To so podatki za 2010, UBS, Credit Suisse, Goldman Sachs, Bank America, HSBC, Deutsche Bank, BNP Paribas, Wells Fargo, Morgan Stanley, J. P. Morgan in Chase, potem Société Générale. Ne vem, če so pri vas. Mislim, da so na 24. mestu, ko gre za zasebno bančništvo. Ne vem, kdo je v Sloveniji pristojen za zasebno bančništvo, ampak verjetno boste našli ta imena tukaj. Deset najpomembnejših bank: 6,2 trilijona denarja oz. premoženja imajo. Kaj pa to pomeni za nas v praksi? Ponovno, tretja točka. Zadeve lahko obdavčimo, sredstva lahko obdavčimo. Veliko se govori o izmenjavi informacij med davčnimi organi, ampak stvar se bo vlekla v nedogled. Številni davčni organi ne vedo, kaj storiti s temi podatki, ko jih enkrat dobijo iz Švice. Tudi če bi Švica posredovala te podatke, gre za komplicirano revidiranje ali revizijo. Belgijski finančni minister mi je rekel: »V veselje mi je, da se z vami pogovarjam o teh stvareh, ampak me zanima, kaj bo čez 10 let.« Njihov načrt je, da te postopke čim bolj zavlačujejo, da se vlečejo v nedogled. Takšno igro se sedaj igrajo v tem trenutku.

Kaj pa je praktična rešitev? Da imamo odbitni davek. 1 % odbitni davek na denar oz. sredstva, ki je bil prenesen v tujino. Ker imamo pravzaprav četrtletne izpiske, vemo, kdo sodi v krog 50-ih največjih bank in mislim, da bi ta davčni režim pravzaprav omogočil, da bi rešili vsaj delno ta problem, po mojem mnenju.

Počasi zaključujem, ker sem govoril že kar nekaj časa. Potem bom na voljo tudi za vprašanja. To so pravzaprav banke, ki smo jih sanirali v letu 2007. Prisotni so bili tudi v 80-ih letih prejšnjega stoletja, ko sem govoril o bankah iz tretjih držav. Krajši

seznam, HSPC, manipulacije, davčne utaje, pranje denarja v Mehiki, korupcija, ko govorimo o vodilnih kadrih, kršili so sankcije, zajem, zaseg, investicijske manipulacije in goljufije. Ne morem niti prebrati tega dolgega seznama kaznivih dejanj. Pravzaprav so te banke tako velike, da jih niti ne moremo zapreti oz. postaviti v zapor. So podvržene nekaznovanosti. Nobeden jih ne preganja in čas je, da razmislimo, kako rešiti te probleme in kakšne bodo posledice. Te institucije ne smejo biti preveč močne in morajo biti podvržene sodnemu pregonu. Najpomembnejše štiri banke v ZDA imajo sedaj 65 % tržni delež. V določenih državah tudi 90 % tržni delež in so politično vplivne. 3.000 dolarjev vsak dan potrošijo za financiranje članov kongresov. Postali so politični dejavni kot lobisti in mislim, da se moramo vprašati, kako nadzirati bančni sistem, če naj bi rešili ostale probleme. Potem izogibanje plačevanja davkov za multinacionalke. Posnel sem tudi film, ki ga vam bom kasneje z veseljem posredoval, če boste to želeli. Primer iz sektorja banan. Vsi jemo banane. To je kartel, ki pravzaprav nadzira globalno trgovino sektorja banan. Kako se izogibajo plačevanju davkov? Latinska Amerika. Tu je izvor. Banane rastejo v Latinski Ameriki, recimo v Ekvadorju. Izvoz. 20 centov za izvoz. Podružnica na Kajmanskih otokih. Tu je 12 centov za stroške trgovanja. Potem Luksemburg, dodatnih 12 centov. Irska 6 centov dodatno za ta obvod, ker se uporabi blagovna znamka. Potem otok Man, podružnica. 6 centov. To je pravzaprav naša študija primera. Potem Bermudi, še ena podružnica, 26 centov za distribucijske stroške in stvar se zaključi v Združenem kraljestvu: 91 penijev oz. centov. Koliko so plačali zaradi vseh teh vmesnih storitev, zaradi obvoda? 60 % globalnih trgovinskih tokov poteka med podjetji. Ko skušaš izvedeti, ali so to poštene, transferne cene, če si davčni revizor, pravzaprav tudi na finančnem ministrstvu v ZDA imajo težave. Ne morejo razrešiti tako zapletene zgodbe. Predstavljajte si manj razvite države. Ne moremo rešiti teh transfernih cen in to je velika težava.

Kaj pa je rešitev? Da bi pravzaprav imeli globalno obdavčitev glede na dejavnosti, ki potekajo v državi izbora. To je pravzaprav alternativa transfernim cenam in to je sistem, ki ga sedaj uporablja OECD. To je sedaj resna tema, pomembna točka na dnevnem redu OECD-ja. Res vam polagam na srce, da se udeležite te razprave o transfernih cenah multinacionalk.

Ko pa odpremo svoje trge neposrednim tujim naložbam, smo videli, da smo v končni fazi veliko izgubili. Veliko denarja se izgubi. Recimo, Mehika. Tuje naložbe v 90-ih letih, istočasno pa je denar odtekal zaradi transfernih cen. Na milijarde in milijone denarja so izgubili. Zambija, izvoznica bakra. 12 milijonov ljudi. Zaslužijo manj kot 100 dolarjev. Glencore je švicarsko podjetje, ki prodaja zambijski baker, potem pa se vključi še kitajsko podjetje. Kaj so ti tokovi? Če pogledate v smeri Švica – Zambija, nič. Zambija pa poroča, da pravzaprav vse izvaža v Švico. Kaj je odgovor? Glencore, to švicarsko podjetje, pravzaprav parkira poslovanje z zambijskim bakrom na britanske Deviške otoke. Če pa bi Zambija dobila isto ceno, kot Švica dobi za zambijski baker, bi šlo za to, da bi zambijski BDP se povečal za tretjino. To je ta globalna igrlica. Potem tudi farmacevtska podjetja. To je pravzaprav resen problem za davčne revizorje, ker gre za kompleksen sistem na ravni multinacionalk. Nimamo enostavne rešitve, samo temeljna reforma. Švica se s tem preživlja. Pravzaprav je veliko faktur, ki ne izkazujejo uvoza iz teh držav. Države pa pravijo, da to izvažajo preko Švice. Kazahstan, Peru, Španija, Mehika, Rusija je tu najpomembnejša.

Ob koncu še en primer. Apple, največje globalno podjetje. Pravzaprav imamo vsi vsaj en izdelek tega podjetja. Tehnološka zgodba o uspehu, ampak ko govorimo o davkih, so tisti, ki se najbolj izogibajo davkom. V ZDA smo organizirali kar nekaj

kampanj, da smo šli v trgovine Apple in smo jim rekli: prosimo, plačujte svoje davke. 20 milijonov iPadov proizvedejo vsako leto. Samo 65.000 zaposlenih imajo v ZDA, 1,2 milijona pa imajo kitajskih delavcev. 40 dolarjev plačajo za iPad. To so izjemni prihodki. Kje je ta razlika? Izplačujejo si licenčnine zaradi intelektualne lastnine, zaradi blagovne znamke. To so tista podjetja, ki so jih ustanovili v tujini v davčnih oazah, kjer skorajda ni davčne obremenitve. 64 % globalnih dobičkov za Apple se parkira na Nizozemskem, na Irskem in na Bermudih.

To so drugi vidiki globalnih davčnih oaz. O tem moramo razmišljati, ko povabimo tuje vlagatelje, da kupijo naša podjetja, ker oni se igrajo te igrice zelo dobro. Potem sem si ogledal seznam 300-ih slovenskih podjetij. 28 podjetij ima pravzaprav teh 15 % prodaje oz. prometa. 39 % dobička se je ustvarilo v letu 2012, tako da je to pomemben segment, ki je pomemben, če ne bi pritegnili tuje naložbe, ker pravzaprav so vas skritizirali, da niste odprti za tuje naložbe. Ampak, zavedati se morate, kakšne igrice se vsak dan igrajo tuji naložbeniki. Zelo dobro in uspešno se igrajo te igrice.

Težava je, da je industrija davčnih oaz se razrasla, je eksplodirala. To velja za Evropsko unijo, Kanado, ZDA. ZDA razmišljajo o tem, da bi znova zmanjšala svojo stopnjo davka na dobiček pravnih oseb. Dejansko nihče ne plačuje 35 % davčne stopnje v ZDA. Videli smo, kaj počnejo velike nacionalke, kako plačujejo veliko manj od predpisane davčne stopnje. Vendar pa pravzaprav iz tega naslova niti ne prihaja več toliko denarja v državni proračun. Veliko več prihaja iz naslova davka na plače, iz prometnega davka in iz naslova DDV. To so te ključne spremembe. Zaradi tega se povečuje tudi neenakost pri prihodkih oz. dohodkih ljudi, kar je čudno. Največ rasti je bilo v gospodarstvu v ZDA deležno takrat, ko je bila obdavčitev najvišja, 50 do 60 % dohodnina je bila takrat uvedena, pa vendar je bila stopnja rasti takrat najvišja. Po drugi strani smo videli, da to znižanje davčnih stopenj pred nedavnim ni rešilo vprašanj krize, saj je bilo po drugi strani težko denar posvetiti vitalnim investicijam v javnem interesu. Torej, se zoperstavljamo nekemu globalnemu sistemu. Države si ne morejo privoščiti več, da bi obdavčevale samo kapital ali samo prihodke oz. dohodke ljudi. Najbolj progresivni davek je davek na trgovinske transakcije. To je zelo pomembno za bogate države, po drugi strani pa je pomembno tudi za države v razvoju. Edini način, da se tu doseže napredek, je sodelovanje na področju davčnih zadev.

Naj sedaj povzamem. Zoperstavljati se moramo globalni industriji, ki stoji za utajami davkov. Problem so sredstva, ki so parkirana v tujini, kar 32 trilijonov, izogibanje davkom, hud problem. Rešitev je, da se neha to tekmovanje na področju utaje davkov, ta davčna konkurenčnost in da se obtoži in potem obsodi tiste, ki so za to krivi. Naj zaključim z mislijo: nevidne roke ni moč videti nikjer. Hvala.

DR. JANVIT GOLOB: Hvala za razpravo in poučne nauke težke kategorije. Sedaj imamo pa osem razpravljavcev, začeniši z gospodom Fabijanom, gospod Klemenčič, gospod Blaž Kavčič, Marko Golob, Drago Ščernjavič, Jana Ahčin, gospod Darko Muženič in Daniel Starman. Tu so pa še govorniki, ki se lahko seveda javijo. Ker nas čas ni neskončno dolg, vas prosim, da so vaše razprave končno omejene. Prosil bi vas za 10 minut, da smo eden do drugega obzirni in da vsak lahko pride na vrsto. Izvolite, gospod mag. Janez Fabijan, viceguverner Banke Slovenije. Naslov: Kaj kažejo podatki in kako privabiti naložbe v Slovenijo.

MAG. JANEZ FABIJAN: Hvala lepa za povabilo. Lepo pozdravljeni. To kratko predstavitev bi samo glede na tematiko, ki jo Državni svet obravnava, se navezal na

uradne podatke, ki jih pripravlja Banka Slovenije. Pravzaprav gre za, kot veste, vse transakcije med rezidenti Slovenije in nerezidenti merimo skozi plačilno bilanco. To je uradna statistika že ves čas od osamosvojitve po metodologiji mednarodnega denarnega sklada, popolnoma harmonizirano tudi z evropskim statističnim sistemom. Se pravi, na nekem delu te plačilne bilance, torej na tekočem računu imamo predvsem blagovne transakcije, storitve, dohodke, transfere, na drugi strani pa kapitalski in finančni račun, ki mora biti uravnotežen. Se pravi, imamo zaprt sistem ničelne vsote. Tam so pa finančni instrumenti. Naš fokus te razprave je sektor prebivalstva in pa instrument gotovina in vloge prebivalstva. Bomo poskušali na kratko pokazati, kakšne je situacija za Slovenijo. V drugem delu se pa nekoliko navežemo na neposredne naložbe, ker ves čas slovenske zgodovine od osamosvojitve je pravzaprav financiranje naše gospodarske rasti teklo skozi zadolževanje v tujini, skozi posojila, skozi bančni sektor. Relativno malo, 16 % stanja teh obveznosti, imamo v neposrednih investicijah. Se pravi, ta način zadolževanja na nek način tudi generira lahko probleme prebivalstva, gotovine in vlog in morda tudi problema davčne utaje in tako naprej. To je zelo na kratko.

Temeljno ravnovesje, na kar opozarja Evropska komisija, je v principu zunanje ravnovesje, zunanje ravnotežje. Ves čas v Jugoslaviji smo bili pozorni na to, pa smo potem morali devalvirati dinar, ker nismo zdržali zunanjega ravnovesja. Se pravi, ali mi več izvozimo, se pravi ustvarimo s tujino, ali več potrošimo. Od leta 1994 pa vse do našega vstopa v Evropsko unijo, smo pravzaprav zelo pazili na zunanje ravnotežje. Eden temeljnih problemov, s katerim se danes srečuje Evropa pri prevzemu evra, je pravzaprav to, da v maastrichtskih kriterijih vi ne najdete kriterija zunanjega ravnotežja. To je temeljni problem. Morda je bilo to namerno celo narejeno, morda ne, ampak to je drugo vprašanje. Mi smo potem, ko smo stopili v Evropsko unijo, ker smo vse podpisali, liberalizirali smo kapitalске tokove in tako naprej, vprašanje, koliko smo to dejansko uresničili, smo izrazito se začeli zadolževati. Od 2004 naprej skozi sektor bank smo najemali posojila. Takrat so bile bonitete za Slovenijo najvišje, praktično ratinga Finske. Prvovrstni komitenti smo bili tujim bankam, vendar v pogodbah tujih bank so bile klavzule do naših bank. Če bo boniteta Slovenije padla pod ta in ta rating, takoj vrnite vse nazaj. Veste, kaj se je zgodilo potem, žal, kot 13 država evroobmočja in to zadolževanje imate tu na tej liniji stanje neposrednih investicij. Se pravi, naša zadolženost, zunanja pozicija je prešla tudi nek prag, katerega pa sedaj Evropska komisija opozarja, da je to zunanje neravnovesje pri 35. Takoj po Lehman Brothers, se pravi septembra 2008, smo mi bili praktično na tistem zelo ... (nerazločno) trendu: izpuščanja zunanjega ravnotežja skozi zadolževanje bank. Potem sledi neka substitucija tega zadolževanja z zadolževanjem države. Tu pa tudi seveda opustimo naše naložbe, nizke obrestne mere, monetarna politika se je spremenila. Zelo hitro smo stopili v monetarno območje evra. To je strategija vstopa, približno tako kot Grčija. Seveda je bila naša briljantno izpeljana z nominalno konvergenco, ne pa z realno konvergenco v konkurenčnosti. Če gledate Avstrijo in Dansko, od leta 1981 zunanje ravnotežje, preden vstopim v evrosistem, 20 let sem konkurenčen, potem vstopim. Mi smo šli pa pot hitrega vstopa. Sedaj 1. 1. 2014 je vstopila Latvija in na konferenci v Rigi je predsednik Draghi jasno opozarjal in tudi Latvijci izrazito pragmatično, kaj to pomeni za nas, tekoči račun. Finski kolegi, ki so padli prav tako leta 2009, minus 8 % so izrazito dojemljivi na to zunanjo pozicijo in se ekonomska politika bistveno spremeni. Imamo pa seveda tudi naložbe. Na eni strani imamo sedaj negativno pozicijo trenutno preko 12,7 milijard, imamo pa seveda tudi naložbe. Te naložbe so pa v finančnih instrumentih, približno 16 % je neposrednih naložb. Mi pa tukaj govorimo

predvsem o ostalih naložbah. Znotraj tega je 15,7 milijard ostalih naložb. To so tudi gotovina, vloge finančnih instrumentov. Ta podatek je važen. Potem pa seveda, koliko je v tem gospodinjstev. Poglejte, gospodinjstva imajo koncem tretjega kvartala 2013 po uradnih statistikah 2,1 milijarde evrov premoženja, naloženega v različnih instrumentih. Seveda, jasno, mi imamo ves čas podatke kvartalne banke za mednarodne poravnave, koliko je gotovine in prebivalstva, kar je uradno. Mi v naložbe damo po konservativni metodi samo to, kar uradno dobimo. Med njimi je v tem trenutku tudi izmerjeno premoženje približno ocenjeno z uradnimi podatki hrvaških kolegov naših nepremičnin na Hrvaškem. Tudi to je premoženje, ki ga imamo tu notri slovenskih rezidentov. To je stanje, to je finančno stanje.

Kaj pa pravijo tokovi? Skozi kapitalski in finančni račun plačilne bilance imamo ves čas, seveda, najtežje sledljiva je gotovina. 500-evrski bankovec, kot je gospod Henry omenil, je za nas zelo pomemben indikator tudi finančne stabilnosti. Imamo dnevne dvigne 500-evrskih bankovcev in vam povem, ko je bila ciprska kriza, je to naš EKG .. (nerazločno) in na osnovi teh podatkov dnevni, ki jih gledamo zelo natančno, ko so se obrtniki pritoževali, tudi takrat je srce poskočilo. Na osnovi teh podatkov se mi znotraj 243. člena Zban-a odločamo o takih ukrepih, kot smo se odločili, zelo težkih ukrepih, ki pa pomenijo stabilnost. V tem trenutku za januar, februar velja dvig vlog, depozitov pri prebivalstvu za 100 milijonov, 140 milijonov so prebivalci povečali vloge pri bankah, se pravi zaupanje narašča, v februarju za 110 in tako naprej. To mi čutimo kot prave ukrepe stabilizirati, ker to, kar se je zgodilo po tej krizi, ko je prišla v 2009, so naše banke v treh letih morale vrniti takoj tujini 10 milijard evrov. Takoj. Fundinga ni bilo več, napajanja, kredit. Kako dobiti denar pravzaprav? Tisto, kar je še funding. Napajanje je baza, ki je depozitna baza, stabilno za to državo in to nam je v tem trenutku uspelo ohraniti. Pribitki na slovenske državne obveznosti, kot veste, so padli od začetka naših ukrepov do sedaj za 160 bazičnih točk, največ v evroobmočju. Odpira se nam ta, normalno, ampak tisto, kar pa moramo narediti, je pa restrukturiranje in te zadeve, kar pomeni, da bomo naredili podjetja sposobna se zadolžiti po nizki obrestni meri, ki je v tem trenutku. Da to vse štima, ker je to gotovina, vloge so v glavnem rezidual plačilne bilance in je težko ujeti, imamo nek indikator, ki nam potem kaže, da je prava plačilna bilanca na dolgi rok. Se pravi, statistična napaka mora biti pravilno razporejena, tako da imamo vrsto instrumentov, da to korigiramo.

To, kar je zelo zanimivo za ta posvet. Davčne oaze, preko plačilnega prometa s tujino. Vse te davčne oaze, Ciper, Hong Kong, spodaj imate vse navedene, podatke od 2007, ko smo vstopili v evroobmočje, pa do 2013. Za Ciper je zanimiv podatek, ampak to je plačilni promet s tujino, to je tisto, kar mi uradno lahko zaznamo, evropska statistika oz. plačilni sistemi evroobmočja omogočajo samo transakcije nad 50.000 evrov. Posamična transakcija nad 50.000 evrov, lahko beležimo, kakšen namen je. In tukaj notri so same večje transakcije vključene. V letu 2012 526 milijonov evrov, ta podatek kar malo ven skoči, pri odlivih. Ampak, spet. Je to kriminal? Ni. Notri je pol milijarde evrov Petrol, ki je plačal uvoz nafte. Ni vse kriminal, kar kaže veliko številko. Velika številka 161 milijonov na Cipru: priliv 2007. Podjetje, preko katerega so Rusi kupili Slovensko industrijo jekla. Ni vse kriminal. Čista stigma, da je vse kriminal, bo zelo napačno. V tem trenutku podjetja zelo težko dobijo kredite in z nadaljnjo stigmatizacijo, z neoziranjem se na podatke, kaj kažejo, je to zelo napačno početje. Premoženje je zelo padlo, jasno. Vsi smo lahko pametni za nazaj. Delnice, ki so jih imeli prebivalci, izrazito padle. Kar naenkrat sem bil zelo zadolžen, podjetje. Tudi cene nepremičnin približno 15 % za enkrat. Trend je še vedno navzdol.

Kje je to premoženje? Mi ves čas beležimo neto odlive. Torej, naj povzamem, neto odlivi so: sektorja prebivalstva, bom šel nazaj, da bom končal pravočasno, neto odlivi sektorja prebivalstva dejansko so, ampak to je tudi odraz naše narave tekočega računa plačilne bilance. Mi smo izrazito tudi turistična država. Preko turizma pride največ gotovine do prebivalstva. Sedaj, ko smo v evro, ni več menjalnic, ni več detekcije valute. To je težko sledljivo. Prej smo lahko tolar in evro razlikovali, sedaj ni več. Potem, ko dobimo izračune, naredimo s statističnim uradom izračune prihodkov od turizma, od nočitve. Imamo celo mobilne operaterje, vendar ne smemo slediti povprečni čas bivanja posameznega turista v državi. Ampak, to imamo v matrika stuhastičnih in izračunamo relativno natančno prihodke od turizma. Odštejemo vse negotovinske transakcije. Se pravi, plačilne kartice in tako naprej. Potem dobimo tisti rezidual, gotovina, ki je potrebna na finančnem in kapitalskem računu. Ta gotovina je ves čas v odteku, da prebivalstvo Slovenije dobiva od teh rezidentov gotovino, služi, ampak pretežno preko legalnih transakcij.

Se pravi, ta pojav obstaja, vendar mi v centralni banki ocenjujemo, da je ta pojav bistveno manjši in da je to predvsem posledica velikih vrednosti ... (nerazločno), seveda je pa v tem procesu sanacije in strukturiranja potrebno tudi te aktivnosti na mikro nivoju v smislu odkrivanja kaznivih dejanj in preprečevanja vseh teh malverzacij za v prihodnje. Mislimo pa, da je ta pojav bistveno manjši. Tu bi končal. Ne posredne investicije so potem, nekaj imate dodano. V nadaljevanju bi lahko še dodatno .. (nerazločno). Mi imamo publikacije neposredne investicije, finančni računi Slovenije od leta 1993 natančno medsektorsko, med vsemi instrumenti. Tam se vse vidi. Vrednostnih sprememb v tem efektu krize, negativnih, 6,5 milijard evrov. Tu so te slabe naložbe. To je tisto, kar se vse skupaj zapira v sistem ničelne vsote, tako da je treba znotraj tega konteksta sanacije in prestrukturiranja podjetij in odkrivanja teh malverzacij imeti, verjetno gre za neke zneske, ki so bili pa tudi že prej omenjeni, ne pa tako. O tistih 10 milijardah bi pa rekel, da je to absolutno zelo pretirano, kar kažejo podatki za Slovenijo. Hvala lepa.

DR. JANVIT GOLOB: Hvala lepa, gospod mag. Janez Fabijan, za vaš nastop, vaše informacije. Sledil bi gospod mag. Goran Klemenčič, Komisija za preprečevanje korupcije, pa ga ni. Zato prosim mag. Blaža Kavčiča, nekdanjega predsednika Državnega sveta, v času. Ko se je začel Državni svet s temi problemi ukvarjati, je bila njegova vloga zelo pomembna. Njegov nastop: Denar v tujini – eksces ali simptom?

MAG. BLAŽ KAVČIČ: Spoštovani gospod predsednik, eminentni referenti, spoštovano predsedstvo, udeleženci tega posveta. Res sem zelo vesel, da smo se zbrali na to temo. Vse priznanje organizatorjem za relevantnost teme in za kvalitetno zasedbo referentov. Še posebej me veseli, da je med nami tudi gospod James Henry, na katerega smo se že sklicevali v prejšnjem mandatu Državnega sveta, ko smo se pogovarjali o paradigmatskih osnovah problema, o katerem se danes pogovarjamo.

V Državnem svetu Republike Slovenije že peti mandat deluje platforma za vsaj nekoliko bolj nepodrejene razprave o ključnih temah. Tu moramo biti zelo skromni. Razprave o ključnih temah so povsod po svetu, v Evropski uniji, v Sloveniji zelo stigmatizirane in malo je mest in ta mesta ne doživljajo velike podpore, kjer take razprave potekajo. Toliko bolj so se v Državnem svetu odpirale in odpirajo teme, kot so kakovost življenja kot kriterij delovanja politične oblasti, kot so kakovost gospodarjenja z državnimi deleži v gospodarstvo, kot so problemi delovanja slovenskega bančnega sistema, kot je vprašanje odsotnosti industrijske politike v

Sloveniji, kot je vprašanje v tem mandatu bilo intenzivno odprto: voda kot dobrina ali voda kot tržno blago. Kolikor bolj se ta vprašanja obravnavajo, tolako manj je Državni svet popularen pri centrih politične moči v Sloveniji. Zato mi želim iskreno vse dobro še naprej, kajti brez obravnavanja takih vprašanj bo težko. Zakaj bo težko? Problem imamo s funkcioniranjem človeške družbe na splošno, v Evropski uniji in v Sloveniji. Mi se zanašamo na politično stranko kot temeljni gradnik parlamentarne demokracije. Brez političnih strank ne gre, si ne znamo zamisliti sistema, s političnimi strankami so pa težave. To je treba odprto povedati. Postavlja se namreč vprašanje, koliko je še politična stranka delujoča sestavina demokratične družbe. Če smo vljudni in gremo pogledat v Združene države Amerike za primer: zadnje volitve so stale 6 milijard dolarjev, od tega 4 milijarde zmagovalnega kandidata, ki je opravil več kot 200 srečanj ne z volivci, ampak s sponzorji. Leta nazaj je imel Nixon v karieri samo 2 srečanja s sponzorji v okviru svoje politične kampanje. Sedaj se postavlja preprosto človeško vprašanje, ali imajo morda tisti financerji kampanje kakšna pričakovanja od nove oblasti. Verjetno. Če smo odkriti, politična stranka mora delovati kot podjetje, mora uporabljati metode, ki mejijo na koruptivnost in klientelizem. Mora postavljati ljudi na prava mesta. V slovenskih medijih se kar odprto piše: ta stranka ima ta mesta v tem nadzornem svetu, ta stranka ima ona in potem se čudimo, zakaj je upravljanje države in velikih sistemov tako slabo.

Stranka, ki bi bila tako naivna, poštena, da ne bi delovala po teh principih, da je treba zbirati denar in da je treba deliti usluge, žal bi se težko postavila, kaj šele preživela. Zato govorim o krizi političnega sistema in o principu, ki ga imam tukaj v tretji alineji. Žal ne velja več dolgo, zadnjih 30 let ne, en državljani je en glas, ampak en evro – en glas. Kako ta mehanizem deluje, bom pač nekaj svojih razmišljanj na kratko prispeval v nadaljevanju.

Smo v obdobju zadnjih 30 let prevlade neoliberalne paradigme in le ta je osnova za vse večjo moč vse bogatejših elit. O tem je bogato analizo podatkov prispeval gospod James Henry in teh stvari ni potrebno ponavljati. Ampak, rad bi pa izpostavil, da finančni sistem deluje kot neka temeljna infrastruktura za delovanje te neoliberalne paradigme, ki na specifičen način prerazporeja svetovno reko vrednost. Ta podatek sem vzel od relevantnega avtorja gospoda Jamesa Henryja v Tax Justice Network. davčnih oazah je bilo leta 2012 po skromnih ocenah menda 21.000 milijard dolarjev. O tem, kaj bi minimalni donos na ta denar lahko prinesel pozitivnega v svetu, je gospod Henry spregovoril sam.

Nekoliko bolj oprijemljivo, recimo, kaj se je dogajalo v Nemčiji. V Nemčiji je 1996 bilo v davčne oaze namenjenega 4 % bruto družbenega proizvoda. Ta procent je do leta 2008 zrasel na 18 % bruto družbenega proizvoda. V Spiegel so prispevali neko zanimivo provokativno misel, ki se glasi: Če bi ljudje razumeli delovanje finančnega trga, bi se takoj soočili z revolucijo. K sreči tega ljudje ne razumejo.

Dajmo okvir temu, kar je bilo prej zelo učinkovito obrazloženo. Poglejmo svetovne vrednostne tokove. V letu 2010, in govorimo o milijonih milijard. Jaz sem namenoma pustil tukaj to dolgo število ničel, da je vizualno jasno. Daleč največja vrednost, ki se letno obrne v svetu, je devizni trg, katerega obseg je 1.007 milijonov milijard. Drugi po vrsti je trg izvedenih finančnih instrumentov 708 milijonov milijard. Izvedeni finančni instrumenti. To pomeni: stavim 10 milijonov evrov na zavarovalni instrument, na neko stavo, da bo grška delnica šla dol. Se pravi, indirektno, indirektno, indirektno. Jasno je, da tudi avtorji teh instrumentov že zdavnaj več ne razumejo, kako te stvari delujejo, čeprav je eden od njih dobil eno posebno obliko Nobelove nagrade, ampak njegovo kapitalsko podjetje Hedge fund je šlo v stečaj na osnovi te formule.

Tretja zadeva so delnice. 63 milijonov milijard. Skupaj finančni promet svetovni je leta 2009 znašal 1.802.000 milijard dolarjev. Če pogledamo za primerjavo druge vrednostne tokove v svetu, celotni trg blaga in storitev, vse, kar se na svetu letno proizvede, je bil 70 milijonov milijard. Vse delo je bilo plačano z zneskom 55 milijonov milijard. Vsa fosilna goriva, vsa nafta, ves premog 7 milijonov milijard in celoten trg nepremičnin 400 milijonov milijard. Skupaj torej 132 milijonov milijard. Sedaj pa, če pogledamo iz teh ničel, da gremo na dve jasni razmerji. Spodaj 7,35 %, se pravi dobrih 7 % je samo udeležba vsega, kar človek počne v primerjavi s finančnim nadsistemom. Samo 7 %. Če pogledamo recimo primerjavo dela s finančnim celotnim trgom, ki je samo 3 %. To pomeni, tu je tista finančna osnova za delovanje sedanje paradigme in kakršno koli razmišljanje o tem, da bomo nekaj naredili na človeških vrednotah, na preganjanju kriminala, na zaostrovanju kontrole, to so vse pozitivne zadeve, vendar nimajo dovolj močne povezave z vzrokom problema.

Uspešna stranka, kot sem prej opisal, »uspešna« pod narekovaji, deluje kot klientelistično in koruptivno podjetje in posledično je vse več ekscesnega prisvajanja vrednosti, ki se dogaja na svetu, ki gre v breme večine državljanov, prisvajanja, ki gre v breme realnega sektorja, prisvajanja, ki gre socialne države, zakonitega. V tem je problem. Formalno je to zakonito, velik del tega. In seveda gre to v dobro finančne elite. Jaz sem malo provokativno napisal tu nek tak podnaslov »Dejstva ali propaganda«. Namreč, vprašamo se človeško, kako pa to, da ljudje ta megatrend dopuščajo. Ali se ljudje vendarle odločajo na osnovi dejstev, ki so zelo nazorna, ali na osnovi česa drugega? Zakaj nimamo revolucije, pravzaprav, ker je zadeva vsak dan bolj nevzdržna?

Na kratko bi želel samo opozoriti na Sigmunda Freuda in še bolj na njegovega nečaka Walterja Bearnays in na njegovo delovanje še pred drugo svetovno vojno v Združenih državah Amerike, ko je razvil doktrino vplivanja na človekove želje, na človekovo podzavest. Prva kampanja je bila zelo zanimiva, ko je tobačna industrija dala naročilo povečati število kadilcev med ženskami in je bila razvita na tak inteligen ten konceptualen način, ki je imel glavno primes, projekt se je imenoval Torches of Freedom, se pravi bakle svobode, in je povezoval asociacijo bakla s cigareto in cigareta kot seksualni simbol ženske emancipacije. Dogodil se je preboj na neki paradi, kjer so se ženske borile za ženske pravice. V nekem trenutku so dame dvignile krila, potegnile ven cigaretke, vžigalnike in prižgale bakle svobode. Toje postalo simbol in je nek daj negativna podoba kadilke v družbi postala kar naenkrat pozitivna, privlačna. Zakaj vam to govorim? Zato, ker je ta filozofija vplivanja na človekovo podzavest se razvila potem v celoten sodobni piar. Takrat v začetku je gospod Bernays napisal knjigo, ki se je imenovala Brutalno propaganda, ampak principi so isti in vse sodobne korporacije delujejo na tak način. Kmalu je prišlo tudi do povezovanja finančnih centrov, obveščevalnih služb, Hollywooda. Ko se vprašamo, kaj ljudje danes nekaterim nepomembnim stvar em posvečajo ogromno pozornosti, nekaterim pomembnim pa ne, moramo pogledati v to področje upravljanja s človekovo podzavestjo, kjer odločajo ne potrebe človekove. Ljudje se ne odločajo iPhone in iPade, ki so razgrabljeni v Sloveniji, ker bi jih v resnici potrebovali ali v polni meri znali uporabljati, ampak ker je nekdo večče pri njih zgradil željo. Se pravi, ne igrajo dejstva, ne igra razum, igra podzavest in tu je izjemno pomembna vloga medijev.

Vsekakor velja z vsemi močmi podpreti vračanje nezakonito odnesenega denarja, ampak kaj početi s tistim zakonito odnesenim. Minister Virant je omenil tudi kategorijo, ki mislim, da odpira neko novo področje, perspektivno, to je premoženje nepojasnj enega izvora. To je verjetno, vsaj teoretično, korak naprej. Ampak, v

Sloveniji se moramo vprašati, kaj bomo pa storili, ko bomo denar, upajmo, dobili nazaj. Ali imamo postavljene sisteme, da bo ta denar produktivno uporabljen? Ali bomo zgolj poskrbeli za nov krog nekega vrtenja denarja, ki je z vidika narodnega gospodarstva škodljiv? To se bo zgodilo, če se paradigmatško kaj bistvenega ne bo spremenilo.

Opozoriti moram, da Evropska unija in Slovenija gre še po isti paradigmatški poti. Vse zgodbe, ki jih sedaj poslušajo, varčevati je treba pri bolniških sestrah, pri šolah, pri plačah, pri pokojninah, kar mirno poslušamo, čeprav je vsem jasno, da je finančni polom zagrešil finančni sektor in sedaj finančni sektor predpisuje varčevalne ukrepe vsem ostalim. In ljudje so mirni.

Se pravi, če dam še eno primerjavo. Mi vsi večinoma poznamo neslaven primer izbranih v Sloveniji. Mislim, da je bilo 24.000 ljudi iz republik nekdanje Jugoslavije, ki jim je bilo prikrajšano državljanstvo. Ta zadeva se sedaj na drag način in na zelo boleč način za ljudi postopoma popravlja, ampak imamo opravka s svežim primerom 100.000 izbranih državljanov Slovenije. Govorimo o vlagateljih, državljanih Slovenije v Novo kreditno banko Maribor. 360 milijonov evrov. Ko omenjamo recimo na primer številko v Evropski uniji, ki je žrtvovala 700 milijard evrov za sanacijo, za bailout bank in s tem podprla njihove lastnike, smo v Sloveniji mirno, nobene revolucije ni, sprejeli izbris, ekspropriacijo, razlastitev 100.000 Slovencev s povprečno vlogo 3.600 evrov, kar bi seveda morali znati razumeti, da je to bolj vloga kot neka špekulativna naložba, da je to neka naložba državljanov Slovenije za zadevo, za katero so založili glas nekdanji predsednik vlade gospod Janša, nekdanji finančni minister gospod Bajuk. Ampak, žogico je sprejela vlada gospe Bratušek s finančnim ministrom Čuferjem in je odsekala z mečem. Se pravi, gre za neko žalostno povezavo dveh neoliberalnih usmeritev.

Naj sklenem. Denar v tujini je simptom, po moji oceni, ekscesne družbenogospodarske paradigme. Resnično uspešni bomo, gospe in gospodje, takrat, ko se bomo začeli ukvarjati z vzroki, ne pa zgolj na propaganden način s posledicami. Jaz želim, da bi tu Državni svet tudi v prihodnje bil v stanju dati nek vsebinski prispevek, tako kot do sedaj. Hvala lepa.

DR. JANVIT GOLOB: Hvala lepa, gospod mag. Blaž Kavčič. Včeraj je bilo zaznati v Bruslju, da se zbirajo politiki, ki pravijo, naj bančni sektor sam sebe rešuje. Mogoče bo kaj.

Sedaj pa nastopil gospod Marko Golob, bivši član uprave Agencije za upravljanje kapitalskih naložb s prispevkom *Kako rešiti slabe bančne terjatve*.

MARKO GOLOB: Naslov tega posveta je *Kako vrniti denar, ki je bil odnesen iz Slovenije?* Imam občutek, ko poslušam slovenske medije in ko poslušam ljudi, da je glavni razlog krize v Sloveniji to, da se krade, da je nekdo vse te silne milijone in milijarde, ki nam manjkajo v bruto družbenem proizvodu, nekdo kar vzel. In da ko jih bomo povrnili nazaj, da bo takrat pa vse dobro. To vprašanje je: ali je gospodarski kriminal glavni razlog za trenutno ekonomsko krizo? Kot nekdo, ki je kot član uprave AUKN vložil več kot 25 velikih prijav korupcije tako na NPU kot KPK kot Računsko sodišče, in tu gre za zadeve, ki gredo od milijona evrov naprej, vam lahko rečem, da temu ni tako. Gospodarski kriminal je zelo resen problem, vendar je le manjši razlog za gospodarsko krizo. Po moji oceni ne razloži niti desetine problema.

To sicer ni tema današnjega posveta, ampak dajmo si pogledati, kaj so verjetno glavni razlogi. Prvič, gospodarska politika v letih 2004-2008. To je tista politika, ki je omogočila povečanje zadolženosti nacionalne ekonomije iz 15 na 40

milijard evrov oz. slovenskega bančnega sektorja iz 33 na približno 33 milijard, tega istega sektorja, ki je bil še konec leta 2004 neto upnik do tujine v višini 1,9 milijarde evrov, na koncu tega obdobja 2008 pa neto dolжник v višini 13 milijard evrov. To je najhitrejša stopnja zadolževanja med državami Evropske unije v tem obdobju. To je idealno izpeljana doktrina šoka.

Druga stvar je sistematično sesutje tekočega dela proračuna, ko mi nekoč vzorno makroekonomsko vodena država, ki je verjetno izpustila marsikatero razvojno priliko, pa vendar je bila verjetno v gornji skupini držav Evropske unije po neki makroekonomski previdnosti, ko smo zrušili ta strukturni deficit iz -2 %, zelo sprejemljivih, na -6 % v šestih letih, razliko pa prodajali, izprodajali iz državnega premoženja. Ko nekdo govori o kriminalu, je to največji kriminal, ki se je zgodil. Včasih imam občutek, da se govori o krajah ravno zaradi tega, da ne bi videli tega kriminala – doktrine šoka.

Drugi razlog: neustrezen odgovor vlad Republike Slovenije na krizo, vseh po vrsti, ene bolj, druge manj. In drugič, na žalost prociklična politika Banke Slovenije, to je tiste institucije, ki ji Slovenci dolgujemo zelo veliko za makroekonomsko stabilnost do leta 2004 ali pa do leta 2007, ki pa se je potem očitno izgubila po tem obdobju.

Kriminal. Prej smo rekli, sogovorniki, da je to zelo resno vprašanje. Zelo se strinjam tudi z ministrom, ki je rekel, da je treba odločno in strogo sankcionirati kriminalne prakse in nevestno delo. Prvič, zakaj. Zato, da se povrne zaupanje v ekonomijo, v delovanje države in še posebej v bančni sistem. Veste, ekonomija ni samo stvar števil. Ekonomija je v svojem bistvu stvar psihologije in zaupanje je temeljno področje oz. temeljni pogoj za razvoj neke ekonomije. Če zaupanja ni, potem tudi razvoja ni oz. imate razvoj v nerazvoj. Na žalost, in to so povedali vsi moji sogovorniki, je verjetnost, da bi lahko s preganjanjem kriminala povrnili občuten delež izgubljenih sredstev, je majhna. Zakaj? Zaradi tega, ker tudi zelo razvite države, ki imajo represivne sisteme z dolgoletno tradicijo, lahko povrnejo le manjši delež teh sredstev.

Kakšna je situacija v Sloveniji? Lahko vam bom povedal iz moje lastne izkušnje, ko smo kot člani AUKN zelo hands on sodelovali na različnih korupcijskih primerih. Zato, ker je kriminalistična policija in NPU, naš slovenski FBI, sta izrazito strokovno podhranjena. Naše sodelovanje so začele, ko so nas prosili, naj jim raztolmačimo neko 30 strani dolgo angleško pogodbo o nekih finančnih poslih. Ta NPU, kjer so sicer izjemni ljudje, vse tisto, kar je rekel gospod minister o teh ljudeh, o pogumnih, neustrašnih, nevtralnih in tako naprej, lahko podpišem v veliki meri, ampak tam ni bilo niti enega korporativnega pravnika. Ukvarjate se z gospodarskim kriminalom, z zelo hudim gospodarskim kriminalom, pa nimate enega korporativnega pravnika. Nimate enega strokovnjaka za mednarodne finančne tokove oz. za investment banking. Kako se boste potem spopadali s kriminalom?

O KPK je predsednik senata v tisti svoji šali o odražanju leva vse povedal. To je inštitucija, ki ima zelo nejasne pristojnosti oz. bolj jih nima, kot jih ima, lahko samo draži leva. Računsko sodišče je inštitucija, ki ima reakcijski čas, ki ga merite v letih, ne pa v tednih in mesecih. Verjetno je škoda izgubljati besede. To je trenutno stanje, ki ga imamo v Sloveniji. Kaj zahteva, po mojih izkušnjah iz vrste primerov, borba z gospodarskim, predvsem pa v Sloveniji skoraj zmeraj tudi kriminal z mednarodno komponento? Zahteva vrhunsko usposobljenost ne samo specializiranih kriminalističnih znanj, ampak funkcijska znanja, predvsem mednarodnih financ, davkov in tako naprej in tega tukaj ni. Kako se to lahko reši? Tako, kot smo to mi reševali z našim sodelovanjem z NPU tako, da oblikujemo multidisciplinarne time. Tako, da povabimo strokovnjake, ki ta znanja imajo, v preiskovalne ekipe. Vendar, da

bi to lahko naredili, na dolgi rok ne morete računati samo na volontarizem določenih ljudi, ampak morate imeti ustrezne budgete za to. Lep primer je Hypo banka in njene akcije za povrnitev premoženja. Ampak, veste, Hypo banka je zelo močno investirala v raziskovanje tega kriminala. Ti ljudje, Slovenci, ki so delali na tem, so bili zelo dobro plačani, ampak še bistveno večji so bili dobički Hypo banke pri tem, da je uspela repatriirati to premoženje.

Drugo je sodelovanje drugih državnih organov. Minister je omenil davčni urad in tako naprej. Te stvari so nekje same po sebi umevne. Glede na to, da je ta kriminal v Sloveniji skoraj vedno tudi mednaroden, se resno sprašujem, ali ne bi prevzeli modela, ki ga ima Srbija. Spomnite se primera Topić, kjer se uporablja tudi njihova obveščevalna služba. Kako boste vi drugače prišli do nekih podatkov? Zelo težko. Povem vam iz mojega sodelovanja na primeru NKBM pa smo imeli zelo veliko pripravljenost sodelovanja s hrvaškimi organi in res ne morem reči nič slabega o njih, ampak že sam protokol sodelovanja je vzel skoraj tri četrt leta. V določenih primerih morate reagirati zelo hitro.

Na koncu, ko govorimo o konkretni krizi in o konkretnih primerih, se je treba zavedati, da preden bomo vse te pogojev vzpostavili, bo večina teh primerov že zastarala, če že ni. Tako je stanje, ki ga imamo v tem trenutku.

Ključno vprašanje tukaj pravzaprav ni kriminal. Ključno vprašanje: kako naj se denarna sredstva vrnejo v slovenski bančni sistem? Če pogledamo, kam smo mi pravzaprav investirali te silne milijarde in če se pravilno spomnim neke študije, ki jo je delala skupina okoli prof. Prašnikarja na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, smo to veliko povečanje najetih kreditov oz. podeljenih kreditov je šlo v neke tri glavne skupine: v kapitalske trge, v nepremičnine in v povečevanje reproduktivnih sposobnosti podjetij, se pravi v investicije podjetij. Približno v tretjinskem deležu. Tu se je treba zavedati, da verjetno ta kapitalski del je izgubljen, bolj ali manj v celoti. Nepremičnine verjetno najmanj do polovice tega zneska. Ostalo smo pa sistematično uničili s kreditnim krčem, po katerem ni bilo nobene prave potrebe.

Kaj lahko rešimo od vsega tega, po mojem mnenju? Prvič, da se skoncentrirati na politiko reševanja slabih bančnih terjatev in pa da zaženemo gospodarsko rast. Mislim, da velja v slovenski družbi ena ključna miskonceptcija okoli reševanja slabih bančnih terjatev, in sicer večina razume to operacijo kot finančno operacijo. Mislim, da gre za temeljno napako. Gre za predvsem strateško reševanje slovenske gospodarske baze in njenega industrijskega potenciala. Če ga ne boste vzeli kot takega, boste to politiko zavozili. Ukrepi, ki so nujni pri tem, so razdolžitev gospodarskih družb, omogočiti tekoče kreditiranje poslovanja in razvoja in ponovno dvigniti nivo investicij v razvoj. Zelo malo znano dejstvo je, da je Pahorjeva vlada na samem začetku, kljub gospodarski krizi, podvojila sredstva za razvoj slovenskih podjetij. Rezultat je bil izjemen, izjemen v izjemno kratkem roku. Človek bi pričakoval, da se bodo prvi odzivi pokazali v nekem srednjeročnem obdobju, okoli 5 let. Mi smo praktično v dveh letih že imeli bistveno povečanje števila patentov na prebivalca, objavljenih članov in tako naprej. Po koncu tega obdobja smo bili primerljivi z Avstrijo. In če hočemo zagnati gospodarsko rast, bi verjetno morali to narediti še enkrat.

Na hitro, da ne bi samo govorili o tem, kaj bi bilo treba narediti, smo malo bolj konkretni. Po mojem mnenju bi nujno morali uveljaviti novo garancijsko shemo za B in C komitente. Predlagam 2 milijardi evrov garancij ob predpostavki 40 % kritja za podporo približno 5 milijard evrov kreditov. To je približen obseg, kot je bil padec obsega kreditov podjetjem v zadnjem obdobju, viceguverner Fabijan, ampak mislim, da smo nekje v tem rangju.

Zakaj 40 % kritje? Zato, da večino rizika ostane na bankah in da ne pride do moralnega hazarda, s tem 40 % kritjem pa zmanjšamo kapitalske potrebe bank pri teh kreditih dejansko tudi za 40 %. S tem bankam olajšamo, in to je glavni problem, ker banke ne posojajo, olajšamo posojanje gospodarstvu. Ti krediti morajo biti dolgoročni in mislim, da je bil model iz leta 2009, ko je šlo za t. i. reverse option, ko so banke licitirale procent državne pomoči, verjetno neka zelo dobra poglobitev. Namreč, ta model, ker je imel ta tržni element, se ni štel za državno pomoč. Verjetno z neko dovolj močno pogajalsko pozicijo do EU bi ga lahko uporabili kasneje.

Drugo je, če gledamo uspeh kasnejših garancijskih shem, umakniti SOD in državo iz odločanja in dati neko avtonomijo bankam, drugače ne bomo prišli nikamor. Jaz sem nek avtor, iniciator programa pomoči avtomobilski industriji, pa vam povem, da je sicer SID opravil svoje delo, ampak za to je rabil eno leto. Eno leto je lahko že vse prepozno.

Drugič. Zelo agresivna konverzija terjatev v lastniške deleže. Tu gre predvsem za vlogo DUTB. Imate primer Cimosa, kjer je notri vezanih 1 % slovenskih bančnih plasmajev. To je firma z nadpovprečno profitabilnostjo svojega portfelja poslov. Problem je predvsem finančni. Če bi to naredili leta 2009, bi ta firma danes ne imela padec prometa 450 na 370 milijonov, bi verjetno imela 600 milijonov evrov prometa. To govorim kot nekdo, ki je verjetno naredil največjo sanacijo največje ... (nerazločno) v tej branži v Sloveniji.

Drugič. Politika upravljanja s podjetji je v Sloveniji zelo problematična. Jaz sem bil junija 2012 povabljen na poljsko borzo. Zakaj? Hoteli so se seznaniti s slovenskimi izkušnjami. Namreč, ocenili so, da je kvaliteta upravljanja podjetij ključen faktor za razvoj varšavske borze, ki je sama po sebi nek gospodarski čudež. Zakaj? Zaradi tistega faktorja, ki smo ga omenili prej: zaupanje. Namreč, če je zaupanje, potem je tudi vlaganje. Če je vlaganje, je gospodarska rast. In na koncu tudi podpora kapitalskim skladom, tako domačega kot tujega kapitala. Ta del je pomemben, ampak, če nekdo misli, da se bomo rešili predvsem s tujimi investicijami, potem, mislim, gre za naivno gledanje. Ne gre za ... (nerazločno).

Naj zaključim. Če hočemo res povrniti denar v slovenski bančni sistem, je res, da moramo na področju preganjanja kriminala narediti vse, kar se da, vendar je reševanje slabih bančnih terjatev najhitrejši in najbolj učinkovit način za povrnitev teh bančnih vložkov. Drugič, gre za aktivnosti, ki niso stvar nekega ministrstva. To zahteva zelo odločno koordinirano, centralizirano ukrepanje države in vseh njenih institucij. To je prva prioriteta predsednika vlade. Eden od velikih problemov, zakaj Slovenija, ki bi morala biti po nekaterih študijah Evropske unije, ena najbolj odpornih držav na finančne šoke, to ni, je ravno zaradi tega, ker nimamo vodstev države, ki ne samo, da bi bila sposobna to delati, ampak ne razumejo problema.

Drugič. Ponavljam še enkrat: gre za ključni del operacionalizacije državne gospodarske strategije in ne pretežno finančne operacije. Ko bomo to razumeli, bomo tudi začeli reševati problem. Hvala lepa.

DR. JANVIT GOLOB: ... /ni vključen/ razliko 25 milijard vzeti v času, je bilo zelo rizično. To me spominja na film Pinokio, ko je šel nekam, kamor ne bi smel.

Sedaj pa nastopi gospa Jana Ahčin. Gospod je predlagal, da se zamenja vrstni red. Gospa je generalna direktorica Davčne uprave Republike Slovenije. Naslov njenega prispevka je Nadzor denarnih transakcij, povezanih z davčnimi oazami. Izvolite.

JANA AHČIN: Lepo pozdravljeni tudi v mojem imenu. Mislim, da je to posvetovanje danes prišlo ravno ob pravem času tudi za Davčno upravo, da se bo lahko malce pohvalila s svojimi rezultati, ker v javnosti večkrat slišimo, da se vedno spravljamo samo na manjše zavezanke, predvsem v zadnjem času, ko imamo te akcije v boju zopet sivo ekonomijo in je prav, da se vidi tudi javno, da obstajajo tudi drugi projekti, ki jih Davčna uprava vodi z namenom, da zagotovi v prvi vrsti prostovoljno plačevanje davčnih obveznosti in da se poveča tudi izplen, ki ga država absolutno potrebuje za svoje delovanje.

Davčna uprava Republike Slovenije je že kar nekaj časa nazaj, nekaj let nazaj, ocenila, da je lahko uspešna pri svojem poslovanju ali bolj uspešna pri svojem poslovanju na način, da davčne inšpekcijske nadzore vodi projektno v okviru projektov. Zakaj v okviru projektov? Vi veste, saj se je kar naprej v javnosti govorilo, imamo premajhno število davčnih inšpektorjev, davčna zakonodaja je izredno kompleksna, tudi sankcioniranje na podlagi ugotovljenih prekrškov je tudi kompleksno zahtevno, sama izterjava davčnega dolga, zavarovanje davčnega dolga, vse to so izredno zahtevni postopki in je bilo pravilno, da smo specializirali posamezne ljudi na določena področja.

Tako sedaj trenutno v Davčni upravi Republike Slovenije tečejo projektne usmerjeni nadzori. Prvega sem navedla: nakazila v davčne oaze. Drugi so sistemske utaje DDV, potem prispevki za socialno varnost, transferne cene, prevozna sredstva, siva ekonomija in prijava premoženja. V preteklih letih smo vodili tudi še dva projekta preko odvetnikov in preko zobozdravnikov, ki pa smo jih zaradi ugotovitev, ki so pač prišle na plano tekom inšpekcijskih nadzorov, preusmerili v projekt prijave premoženja. Se pravi, to je ta davčni razkorak med prijavljenimi prihodki in doseženo potrošnjo, o katerem bom na koncu tudi kaj več povedala, ker se neposredno veže tudi na današnjo temo.

Nadzor transakcij, povezanih z davčnimi oazami, kot sem rekla, je pomemben projekt. Sem pa zelo vesela, da so moji predhodniki že povedali, predvsem mag. Fabijan je to izredno lepo povedal, nakazila v davčne oaze ali pa poslovanje s podjetji, ki imajo sedež v davčnih oazah, seveda ni v nasprotju z zakonom, niti slučajno. Vendar pa je davčna uprava, pa ne Slovenije, pa ne samo ta, ampak tudi druge države, ki sodelujejo skupaj z nami v okviru mednarodnih organizacij, OECD in JOTA (?), so ugotovile, da so to področja, ki so pa zelo ugodna za kršitve in zato smo v bistvu ta področja začeli zelo natančno nadzirati in gledati. Da smo lahko začeli z vsem tem, smo si morali pač pridobiti najprej podatke s strani bank. Brez podatkov s strani bank ne bi bilo nič. Tako smo tekom teh let, ko so navedena, 2009, 2010, 2011, 2012, pridobivali podatke s strani naših poslovnih bank, najprej samo za pravne osebe in samostojne podjetnike posameznike za 29 držav. V letu 2010 smo dodali še fizične osebe in razširili naše zanimanje na 42 držav. V letu 2011, 2012 pa se je ta obseg držav, ki so za nas zanimive za pogledati, razširil na 46 držav.

Na začetku je izmenjava podatkov bila težka, tako za nas kot za banke, ker ni bilo standardiziranega modela izmenjave podatkov, vendar se je tekom teh let že zelo sprotokoliralo. Izmenjava podatkov poteka v redu, s tem, da s 1. 1. 2015 je pa tako ali tako nova davčna zakonodaja, ko bomo pa avtomatsko dobivali vse podatke o transakcijah in jih ne bo treba več na zahtevo pridobivati. Se pravi, bosta nadzor in kontrola še toliko lažja.

Omenila sem, da imamo sedaj 46 držav, za katere nas zanimajo podatki o nakazilih v ali iz. Teh 46 držav mi nikoli nismo do sedaj javno razkrili. So pa to države, ki so na seznamu Ministrstva za finance. Če grem naprej, so to te države, javno objavljene. Teh je 19. Poleg tega pa imamo mi v teh 46 še države, za katere

ocenjujemo, da ni vzpostavljen primeren sistem izmenjave podatkov in države, za katere smo pa tekom inšpekcijskih pregledov na podlagi izkušenj videli, da so to tvegana območja, kjer se pojavljajo davčne utaje in drugi davčni prekrški.

Kaj štejemo za transakcijo, za off shore z davčno bolj ugodnimi področji, z davčnimi oazami, se pravi tri različne izraze tukaj uporabljamo, ki so pa popolnoma enaki. Vedno se tukaj gleda priliv ali odliv iz transakcijskega računa v Sloveniji in potem vezano na to na odliv ali priliv na račun kateri koli drugi državi, če ima seveda imetnik sedež oz. prebivališče v državi z davčno ugodnejšim okoljem. Mi gledamo rezidente Republike Slovenije. To so lahko pravne osebe, fizične osebe, lahko so to samostojni podjetniki posamezniki.

V okviru projekta nakazil v davčne oaze, ki se je začel v letu 2011, smo mi do sedaj po posameznih letih opravili toliko nadzorov, kolikor jih je tukaj navedeno. Če jih pa skupaj seštejemo, je pa to 694 pregledov, tekom katerih je bilo ugotovljenih 18,7 milijonov obveznosti. Vidite po posameznih letih, kako se je število davčnih nadzorov v bistvu povečalo iz leta 2011 na 2012, kakšen izplen pa se ni prav preveč povečal. Dodatno ugotovljene obveznosti 3 milijone ali pa 3,5 milijone pa skoraj še enkrat več opravljenih pregledov kaže, da smo se še vedno lovili pri pripravi podatkov. V letu 2013 smo bili pri tem našem odkrivanju že veliko bolj uspešni, saj smo v okviru 168 pregledov ugotovili dodatno obračunanih 12,3 milijona evrov obveznosti, kar pomeni, to je tudi hkrati 12,2 % vseh dodatno obračunanih obveznosti, ki smo jih mi lansko leto tekom inšpekcijskih pregledov naložili. V okviru vseh pregledov smo naložili namreč 106 milijonov dodatnih davčnih obveznosti.

Kot sem rekla, mi tekom tega projekta gledamo tako pravne osebe, poslovne subjekte kot fizične osebe. Mogoče bi se samo toliko vrnila. V okviru teh 168 pregledov v lanskem letu imamo 57 % pravnih oseb pregledanih. Razlika so fizične osebe. Gledamo to zelo razpršeno, da tudi kakšnega malega ne bi izpustili, ampak da zajamemo vse. Pri poslovnih subjektih, pri pravnih osebah je seveda nadzor usmerjen predvsem v odlive davčnih zavezancev, kaj so prikazovali. Preveri se ustrezna davčna obravnava, davčni odtegljaj in pa seveda morebitno izogibanje davčnim obveznostim. Nepravilnosti, ki so pa najbolj značilne, sem jih pa tukaj navedla. Bom na koncu povedala še nekaj drugega. V glavnem sem jih tukaj navedla. Največ nepravilnosti je seveda na nepravilno stopnjo pri obračunavanju davčnega odtegljaja. Potem na nepriznavanje odhodkov zaradi prikazovanja nekih navideznih poslov. Plastično, dobimo nakazilo na transakcijski račun v Republiko Slovenijo, kjer piše vračilo posojila iz davčno bolj ugodnega območja. Gremo gledati, kaj pa je sedaj to vračilo posojila. Gremo iskat nazaj papirje in vidimo, da ni nobenega papirja nikjer, nobene posojilne pogodbe, ničesar, ampak je lastnik sam sebi nakazal v smislu fiktivnega posla. To je za plastični prikaz, da si boste znali predstavljati, kaj bi to bilo. Potem je tukaj tudi nepravilno izkazovanje prihodkov iz naslova obresti od danih posojil off shore družbam, neopravičeno izkazovanje odhodkov, prikrita izplačila dobička in razne druge nepravilnosti, ki so bolj podrobno opisane v našem poročilu, o katerem bom kasneje kaj več povedala.

Pri fizičnih osebah je pa tukaj še kaj drugega pomembno, ne samo to, da so nadzori usmerjeni v prilive na račune fizičnih oseb in njihovo morebitno povečanje premoženja, ampak tukaj preverimo tudi, ali gre za obdavčljive dohodke, ki so jih oni prejeli in ali so prijavljeni. Preverimo, ali ima v registru davčnih zavezancev ta fizična oseba tudi prijavljen račun v tujini, ker ga mora imeti. Veste, da smo mi na začetku lanskega leta dali poziv vsem fizičnim osebam, da morajo prijaviti vse račune v tujini, če jih imajo, zaradi tega, ker to je davčni prekršek, če tega niso prijavili in če jih

najdemo. Preverimo, ali ima morebiti kakšne druge naložbe v tujini in seveda preverimo tudi ustreznost rezidentskega statusa.

Kar se pa v okviru fizičnih oseb ugotavlja, se pa ugotavlja predvsem to, da prikazujejo druge dohodke iz naslova navidezno prejetih posojil, tisto, kar sem že prej omenila. Prikazuje prejem dohodkov na račun fizične osebe, kot da so bila plačila izdana na račun s.p., ampak je v bistvu nosilec povezana oseba, sta čisto eni in drugi. Prejem daril, ki niso bila napovedana, neprijavljeni dohodki iz naslova najemnin, neprijavljeni dohodki iz zaposlitve v tujini ali pa drugi dohodki iz tujine. Ko začnemo obravnavati fizično osebo in če naletimo na nepravilnosti, se v končni fazi izkaže, da moramo to fizično osebo obravnavati v okviru drugega projekta, in sicer projekta, ki sem ga uvodoma omenila, prijava premoženja. Tu se ugotavlja davčni razkorak, in sicer fizična oseba je v dohodninski odločbi prijavila 10.000 evrov prihodkov, mi pa iz drugih evidenc, s katerimi imamo povezave, vidimo, da je v tem letu kupila avto za 30.000, stanovanje za 250.000, da je šla še ne vem kam. V glavnem, davčni razkorak. Veliko več je trošila, kot je dejansko prijavila prihodkov. To je ta projekt nadzorov, ki se je začel že v letu 2009 in še vedno traja. V letu 2013 smo bili najbolj uspešni. Opravili smo 57 nadzorov, pobrali dodatno 10,4 milijonov evrov obveznosti.

Tu bi mogoče za primer vam povedala, en primer bom samo povedala, enega izmed novejših, kaj se tukaj dogaja. Davčni zavezanec in njegovi družinski člani so v dveh mesecih v letu 2011 na svoje račune pri različnih bankah položili skupaj 2,9 milijona evrov gotovine. Napovedani dohodki davčnega zavezanca pa so bili v tem letu od 1. 1. 2007 do 31. 1. 2011 nekaj več kot 500.000 evrov. Se pravi, on je v štirih letih napovedal 500.000 evrov prihodkov, medtem ko je v roku dveh mesecev na račune položil 2,9 milijona evrov gotovine. Ko smo šli mi v pregled, da naj bi pojasnil, od kje ima teh 2,9 milijona gotovine, ki so jih položili on in njegovi družinski člani, je rekel, da je to iz privarčevanih sredstev tuji banki iz leta 80 do 90, iz prodaje vrednostnih papirjev v letih 90 pa iz gotovine, ki jo je hranil doma. Ni pa mogel z nobenimi papirji tega dokazati. Epilog. Davčnemu zavezancu je bila naložena dodatna davčna obveznost v višini 1,6 milijona evrov. V izogib ukrepov davčnega organa, zavarovanje plačila davčne obveznosti, je obveznost zavezanec poravnal še pred izdajo odločbo. Se pravi, so tudi uspešne zgodbe, ki bi bile še veliko bolj uspešne, če bi mi lahko rekli, da je ta davčni zavezanec oseba z imenom in priimkom, ki pa je zaradi davčne tajnosti pač ne moremo razkriti, ker to, ko bi ljudje videli, da dejansko davčna uprava deluje strokovno, neodvisno in da gre pogledati vsepovsod, kjer zazna sume kršitev in kjer so tveganja višja.

Naše delo se nadaljuje. Mi tudi krepimo naše inšpektorske vrste, tako kot je uvodoma minister Virant povedal, da je policiji zagotovil nekaj več kadra. Mi smo v letošnjem letu sami uspeli za 10 % povečati oz. v letu 2013 smo sami uspeli za 10 % povečati število davčnih inšpektorjev z lastnim izobraževanjem, prerazporeditvijo kadrov, še večjo okrepitev ali pa še večjo moč pa seveda pričakujemo od službe, ki je zadolžena za nadzor in pobiranje javnofinančnih dajatev pa s 1. 8. letošnjega leta, ko pričakujemo, da bo začela delovati enotna finančna uprava republike Slovenije, ki bo združila sile carinske in davčne uprave skupaj.

Glede davčnih oaz bi samo še povedala, da smo danes objavili drugo vmesno poročilo o projektu, kako poteka. Tam je zelo natančno obrazloženo, katere nepravilnosti se pojavljajo, kakšni so bili učinki, zato tudi sedaj nisem tako zelo natančna šla tega pogledati, ker si lahko to vse pogledate na naši spletni strani. Mi smo sicer lansko leto napovedali, da bomo naredili marca 2014 končno poročilo, pa ni, je vmesno, zaradi tega, ker vidimo, da je pravilno ta projekt nakazil v davčne oaze

še naprej peljati, da še ni zaključen in da bomo tudi na ta način prispevali k temu, da se denar vrne nazaj v Slovenijo. Hvala lepa.

DR. JANVIT GOLOB: Hvala lepa, gospa Jana Ahčin, direktorica Davčne uprave, za vaš bogat prispevek. Pred nami je nastop gospoda Draga Ščernjaviča, državnega svetnika, enega vztrajnih protagonistov rešitev te problematike. Naslov njegovega prispevka pa je Odlivi – vračila denarnih sredstev.

DRAGO ŠČERNJAVIČ: Lep pozdrav. Moram povedati en doživljaj svojega življenja, in sicer je bilo v času, ne da bi rekel, da je pomembno, odločilno vplivalo, ampak je pa bil zelo pomemben. Bili smo na obisku v okviru Ekonomsko-socialnega sveta Slovenije v tistem obdobju, ko je bil predsednik Vlade Drnovšek, namestnik Podobnik, delegacija v Parizu. Tam smo bili tudi na eni močni instituciji, mednarodna revizijska hiša, izjemno močna, velika. Tipala je imela po celi Evropi, po celem svetu. V tistem obdobju, pa ne že v tistem obdobju, od leta 1991 naprej se v Sloveniji govori, obdeluje, ampak bolj novinarji kot institucije, kako in kaj z odlivi v tujino, davčnimi oazami. Na tistem razgovoru, to institucijo je pa vodil naš Slovenec dr. Rus, nisem imela časa, da bi ga priklical, je na moje vprašanje, kaj bi naredil, glede na to, da je v Sloveniji izjemno poudarjeno, izpostavljeno odlivanje denarja v druge banke, davčne oaze, kraja premoženja, gospod odgovoril, približno 20 nas je bilo, zelo hitro in je rekel: »Ko pridete sedaj domov, pojdite k Drnovšku v kabinet in mu recite, naj Državni zbor sprejme zakon in nam revizijski hiši, ki imamo tipala po celem svetu, naloži, da bomo pobrali podatke odliva v banke od fizičnih in pravnih oseb iz Slovenije v davčne oaze.« Zelo enostavno se mi zdi. Pridemo mi domov, seveda, potem je razlagal nekaj podobno kot danes tudi ta uvodničar, o stanju in to, ker so imeli podatke. Pridemo domov in sem to prenesel v kabinet. Takoj sem šel tja in prenesel to idejo, predlog. Vem, da naj bi, zraven nisem bil, povabili tistega gospoda dvakrat v Slovenijo, enkrat v Državni zbor, enkrat Hotel Union, vendar iz tega ni nič nastalo. Ostalo je vse tako, kot je. Stanje, bom rekel tako, kar je danes, se je pa začelo daljnega leta 1991 pa tudi že prej v bivši »Jugi«, bom tako povedal. 1991, 1992, 1993 pa je bilo zelo potencirano pa potem tudi zelo izpostavljeno, zaslužkarji z orožjem in koliko je šlo denarja od teh transakcij v tujino. V tistem obdobju so tudi taksisti po Ljubljani nekateri govorili, koliko denarja so izvozili skupaj v tujino, v Švico in ne vem kam še.

Zadeva je pa pač taka, ne taka, kot je, taka kot je, ne bi smela biti, zato sem si zadal nalogo. Danes sem poslušal in nekatere ideje dobil, kot državni svetnik bom pa po tem posvetu na podlagi teh idej in predlogov, kakšno usodo bo zakon doživel, je druga zadeva, ampak poti, načine bomo našli, da pridemo nekako do cilja, kako vrniti denar v Slovenijo iz teh davčnih oaz. 9. členov ima zakon, nič ve. Mislim, da ga bo razumel od kurirja pa do političnega vrha vsak, kaj je notri napisano in tudi kako je napisano. Takole. Lahko govorimo, kar hočemo, ampak stanje je alarmantno in pa škandalozno, še posebej, ko sem prebral poročilo proti davčnim utajam, davčnim oazam ali pa to, kar je bilo lansko leto obravnavano v okviru parlamenta v Bruslju, kjer je bila nosilec naša poslanka Kleva in so naredili eno poročilo o tem stanju. Maja je bilo obravnavano. Zelo dobra priporočila so sprejeli, zelo dobro obdelano, kaj bi bilo treba storiti v Evropski uniji na tem segmentu. Zelo dobro poročilo pa priporočila. Imeli smo kratek razgovor v zvezi s tem z gospo Klevo. Sicer je rekla, da danes je parlament, ampak je rekla, če bo imela čas, se bo mogoče oglasila tudi tukaj. Potem, ko smo ugotavljali, je bila pri nas na krajšem razgovoru, kaj se sedaj s tem dogaja na nivoju Evropske unije. Tu je poročilo, ki pravi, da naj bi v EU vsako leto bilo utaj in

izogibanja plačila davkov in da se izgubi škandaloznih 1.000 milijard evrov ali 1 bilijon evrov in tako naprej. Sem rekel, da če ste to skupaj pripravili, kakšni so pa sedaj podatki za Slovenijo. Gospod Henry trdi, da je Slovenija na 33. mestu, odlivi premoženja 52 milijard dolarjev. Kje smo mi sedaj kot Slovenija, Evropska unija in vse te institucije. To so uradni najbrž podatki, ne najbrž, ampak sigurno, kje je Slovenija in kakšno je stanje glede Slovenije v teh ogromnih zaskrbljujočih številkah. Upam, da bomo to še pridobili. Seveda te davčne goljufije, izogibanje davkom predstavlja resen problem in zahtevajo tako v Evropski uniji, še bolj pa tudi pri nas, mene to, kaj bo Evropska unija počela, zanima. Mene bolj zanima to, da se tukaj 20 let nič ni dosti dogajalo. To sedaj, kar je gospa Jana Ahčin predstavila, je zelo pomembno, tempo dogajanja bo pa odvisen od marsičesa. Res je tudi to, da v Sloveniji jaz ne vem razprave v 20-ih letih o tovrstnih problemih, da je bila kje kakšna institucionalna razprava. Ni je bilo niti v Državnem zboru, ni je bilo v Državnem svetu, ne na odboru za finance. Mogoče pri vas na Banki Slovenije, da ste imeli, ampak to ni ven prišlo. Ko gledam poročila Banke Slovenije, to je notri zelo splošno zavito, nekatere pa so se, enako gledam poslovna poročila bank, problem pa je eklatanten, velik.

Kaj bi morali narediti? Vsi vse vemo, bi pa bilo dobro, da bi vsi vse vedeli, ampak bo treba nekatere pogoji izpolniti, ker kriza, recesija, nezaposlenost, revščina, nizke plače, spet nizke plače, nizke penzije, ponovni rebalans proračuna, ki grozi, ponovni varčevalni ukrepi, ki se spet pripravljajo v državi Sloveniji. Po eni strani to, tudi drago najemanje kreditov. Kdo bo vse te kredite odplačal? Po drugi strani pa: ta segment je zanemaren, podcenjen. Glede na obseg denarja, ki je odlit v tujino, davčne oaze in kaj se je do sedaj dogajalo, da ni bilo nobene aktivnosti. Premalo aktivnosti je glede na obseg problema, tudi to, kar je minister Virant rekel. Tudi, če bodo to spiralo zavrteli za močno povezali pa močno ... (nerazločno), se bo začelo premikati. Bom pa eno relacijo povedal. Minister Virant je rekel 3 milijone, da je dobil za NPU, davkarija ne dobi nič za minus pa manjka inšpektorjev, gospa, bi rabili še enkrat toliko inšpektorjev, dobi nič. Minus 1 % , zaposlovanje je prepovedano. Hkrati pa, to, kar je gospod Henry uvodoma omenil, ta znamenita agencija iz Anglije. Kolik oso dobili gospodje denarja davkoplačevalskega za pregled naših dosjejev? 30 milijonov evrov. Pazite. 30 milijonov evrov. Koliko je pa Šušteršič dal denarja, ko so bili tudi eni raziskovalci v Sloveniji pa niti ne vemo? Kaj se sedaj dogaja? 30 milijonov evrov tisti znameniti agenciji, ki ima toliko raznih predznakov negativnih, dobili toliko denarja, izvedeli vse. Sedaj pa slišimo že obratno, kako se fino trguje s temi našimi podatki, informacijami na evropskem trgu, angleškem trgu in tako naprej. Nič ne moremo in lahko samo gledamo, čudimo se. 30 milijonov. Kdo je pa o tem odločal? To je pa sedaj tudi. Tisti, ki je o tem odločal, je najbrž tudi nekaj profitiral od tega. Je dobil provizijo. Ali je to vrh NBS (?)? Kdo je sedaj to? Ključnega dejavnika ni. Minister za finance, jaz sem pričakoval, da bo prišel. On je minister za finance, je tukaj, bi moral priti, da bi nam nekaj stvari pojasnil, tudi glede tega, kar sem sedaj rekel. To so zame škandalozne zadeve. Bo šlo naprej, da bom skrajšal.

Imam namen na podlagi tega posveta, tako kot nastaja, v kratkem vložiti ta zakon. Kakšno usodo doživel, bo. Če bo negativno usodo dobil v Državnem svetu, potem ne gre naprej zakonodajna iniciativa v Državni zbor. Če bo dobil podporo, potem gre v Državni zbor. Če bo tam doživel ta zakon negativni odziv, potem mi ostane edino to, da grem k ljudem. Gospod Kavčič pravi, zakaj ni revolucije. Vzrok, da ne bi sedaj za to šel, ampak sem prepričan, da ti ljudje bodo si pa upali priti podpise dati za tak zakon in za referendum, da zlomimo to železne in betonske okvire in da se približamo reševanju konkretnega problema. Prepričan sem, da to aktivnost lahko v pol leta speljemo v tej Sloveniji, ne glede na to, kakšni bodo hlodi,

ali bodo štori, ali ne vem, kaj bo kdo metal na to pot k cilju. To smo dolžni narediti. Državni svet, seveda, bodo spet napadi, ampak naj so, ampak cilj mi je jasen, pot mi je jasna. Sedaj pa še moram dobiti zaveznike v Državnem svetu. Če ne, bomo šli pa po drugi poti. Imamo možnost in to bomo naredili in mislim, da bodo vse sindikalne centralne to podprle. Na ESS smo imeli to razpravo in še bomo imeli, kako in kaj pobrati in kje pobrati. Ni tako velik problem. Ne, ni, je pa problem velik, ko začneš to vrteti tako na velikih splošnih nivojih, političnih elit, finančnih elit, direktorskih elit in se približati problemu na mikro raven. To pa pomeni posamezniku pa je zadeva malo drugačna. Druge poti ni. Tako gledam. Glede na to, da smo v stanju, kakršnem smo, slabem, kaj se vse pripravlja, novi racionalni ukrepi, kaj se bo še naprej varčevalo. Mi sedaj že šest, sedem let trdo varčujemo, pri plačah izjemno, pri zaposlovanju izjemno. Hkrati se nič ne odpira. Po drugi strani smo se zadolžili tako, da je groza. Kdo bo dolgove plačal? Bodo davkoplačevalci, ker ti boš zadolžil mojega otroka, prapravnike pa bodo oni plačevali. Prejšnjemu ministru Križaniču sem v pisarni rekel, tako kot bom sedaj tukaj: ne tega početi. Pojdite v Državni zbor, povejte, kakšna je situacija, natančno, konkretno, potem pa podvzamete aktivnosti. Isto tole. Ne vem, telefoni zazvonijo, minister gre, se zadolži pa je država zadolžena. Kdo kaj ve? Sem gledal procedure, kako se zadolžujejo v Nemčiji, kako teče procedura. Ni tako enostavno. Pri nas pa o tem zadolževanju nič ne veš niti ne izveš, pod katerimi pogoji, kje, kaj, kako in tudi kam bo denar šel. To je tudi ena zadeva, ki bi jo morali zelo natančno urediti in odgovornost pri teh vprašanjih. To pa izgleda lažje se zadolževati na teh trgih, kot bi jaz šel v banko in nek mali kredit si vzel ali pa limit. Država je pa zadolžena, da ne bi vseh podatkov ponavljal.

Samo še tole bi vprašal in zaključujem. Gospod Henry, če je tistih 52,9 milijard dolarjev premoženja, ki ste vi gradil na treh bazah podatkov bank, da je to javno in dostopno, ali to premoženje se da še bolj videti iz teh baz. Kaj je to? Samo skupno? Znani podatki? Ali je to bolj strukturirano premoženje? Za katero obdobje je to nastalo? Ali je to v tej državi ali v prejšnji državi? Če se da videti, od fizičnih ali pravnih oseb, če je to premoženje zadolženosti ali pa nezadolženosti teh odlivov iz Slovenije? Toliko z moje strani. Hvala lepa.

DR. JANVIT GOLOB: Hvala, gospod Ščernjavič. Prosim gospoda Darka Muženiča. Direktor Urada za preprečevanje pranja denarja. Naslov prispevka je Transparentnost finančnih transakcij kot element preprečevanja pranja denarja. Izvolite.

DARKO MUŽENIČ: Najprej lepo pozdravljeni. Sam naslov tega posveta je za nas kot Urad za preprečevanje pranja denarja malce nenavaden, ker mi operiramo z drugačnimi izrazi, kot je vrnitev kapitala, vrnitev denarja. Mi se ukvarjamo bolj z začasno zaustavitvijo transakcije, z odvzemom, z zamrznitvijo, z zasegom in tako naprej. Kakorkoli, mi smo eden tistih organov, ki se ukvarja predvsem s kaznivimi dejanji in s sredstvi, ki izvirajo iz teh kaznivih dejanj, kar pomeni, da ta sredstva nekako iščemo in jih poskušamo nekje detektirati in posredovati potem sodišču in drugim državnim organom, da ta sredstva lahko skozi ustrezne sodne postopke odvzamejo.

Mogoče bi veljalo najprej opozoriti na sama pooblastila in status urada, kot ga ima v Republiki Sloveniji. Večkrat namreč slišimo, da Urad za preprečevanje pranja denarja nekaj preiskuje, ima pregled nad transakcijami, urad spremlja transakcije in tako naprej. Vedeti je treba, da je slovenski urad v bistvu administrativni tip urada. Torej, mi ne izvajamo preiskav, tako kot jih izvaja policija. Mi tudi nimamo policijskih

pooblastil. Mi ne moremo iti v banko in zaseči celotno dokumentacijo in preiskati nek konkreten primer. Mi lahko izvajamo samo t.i. sekundarni nadzor in t.i. finančne preiskave. To pomeni, da analitično obdelamo vsak primer posebej in potem z ugotovitvami seznanimo policijo oz. tožilstvo ali pa druge državne organe, kot je na primer DURS. Zadeve so pereče z odlivanjem kapitala, vendar niso tako katastrofalne. Tudi državni organi se trudijo po svojih močeh v svojem delovanju in čim bolj učinkovito izvajajo svoja pooblastila. Tudi sodelovanje med samimi državnimi organi poteka zgledno, vsaj z našega vidika. Treba je povedati, da poudarjanje sodelovanja različnih organov v specializiranih preiskovalnih skupinah in tako naprej je v bistvu za nas nekaj povsem normalnega in urad kot tak je to počenjal tudi pred vzpostavitvijo takih skupin. Naše sodelovanje konkretno z DURS, s policijo, s tožilstvom je res na visoki ravni. Glede tega nimamo nekih pripomb. Konec koncem se kvaliteta tovrstnega sodelovanja kaže v rezultatih vseh organov, ki jih lahko preberete v letnih poročilih, ki so javno dostopa.

Hkrati velja opozoriti: dostikrat slišimo v javnosti izjave, da so milijarde, milijarde, milijarde odtekle iz Slovenije v davčne oaze. Težko je postaviti kontra argument tem izjavam, ker nimamo točnega števila teh milijard in tudi ne govorimo, o kakšnem časovnem obdobju govorimo. To, kar lahko mi vidimo in kar lahko tudi tukaj povem, morate vedeti, da nam zavezanci za izvajanje našega zakona so dolžni sporočati vse gotovinske transakcije, ki presegajo 30.000 evrov. Torej, kadarkoli je v banki izvršena gotovinska transakcija, torej ne glede na to, ali gre za plog ali dvig, ki presega 30.000 evrov, je banka dolžna nemudoma sporočiti uradu. Prav tako so nam dolžni sporočati vse transakcije, ki so negotovinske in ki so namenjene v eno od držav, kjer se ne izpolnjujejo v zadostni meri ukrepi za preprečevanje pranja denarja in financiranje terorizma. Ta seznam se deloma prikriva s seznamom of shore, ki ga ima Davčna uprava. Kakorkoli, ko smo gledali za leto 2012, koliko nakazil, ki so presegle 30.000 evrov, je bilo nakazano v tovrstne države, smo prišli do številke, da je prišlo nakazil v okviru približno 350 milijonov evrov. To ni niti pol milijarde. To niso milijarde. To je 350 milijonov evrov. V letu 2013 je bil kumulativni znesek teh transakcij 300 milijonov evrov. To spet niso milijarde, s tem, da je treba povedati, da govorimo o transakcijah, ki presegajo 30.000 evrov. Mi ne vidimo nižjih transakcij. Smo se pa lotili delati tudi to analizo in ko bo ta analiza narejena, bomo naše podatke primerjali s podatki, ki jih ima Davčna uprava, tako da lahko navzkrižno vidimo točno, kje smo, ker pač so tudi viri različni. Ampak, to niso milijarde.

Če omenim še znesek gotovinskih transakcij. V letu 2012 je bilo gotovinskih transakcij, ki so bile sporočene uradu, 15.800 v skupni vsoti milijardo in pol evrov. Tukaj spet ne govorimo o nakazilih v off shore, ne govorimo o nošenju denarja čez mejo ali kakorkoli, ampak govorim o gotovinskih transakcijah, ki so presegale znesek 30.000 evrov, ki so bile sporočene uradu, ne glede na to, ali je šlo za plog ali za dvig iz konkretnega računa. Torej, kumulativa v letu 2012 je bila milijarda in pol, v letu 2013 je bila 1.200.000.000. Torej smo daleč od milijard in milijard in milijard, ki so odtekle v davčne oaze. Strinjam se z gospodom iz Banke Slovenije, ki pravi, da niso vsa tovrstna nakazila nezakonita. To je treba tudi vedeti. Večkrat se te ljudi kriminalizira, ampak to ni res. Ljudje, poslovneži iščejo davčno bolj prijazna okolja. Včasih so take zahteve tudi njihovih poslovnih partnerjev in tako naprej. Ni vsako od teh nakazil takoj posledica storitve nekega kaznivega dejanja. Vendar pa po naših izkušnjah, vsaj v primerih, ki jih mi preiskujemo, ugotavljamo druge motive, zaradi katerih odhajajo poslovneži, recimo temu tako, v davčne oaze ali pa v druge države, ki niso priznane kot davčne oaze, imajo pa isto funkcijo. Torej, vemo, kaj se tam dogaja, ampak na glas ne govorimo. Gre zaradi anonimnosti. Večkrat se tukaj v vseh

razgovorih pozablja na element transparentnosti. Če je poslovno okolje transparentno, če država posluje transparentno, če so predpisi jasni, določljivi in jih vsi spoštujemo, je pravno okolje in tudi poslovno okolje varno, predvidljivo in zakoniti poslovneži, zakoniti v navednicah, rabijo tako okolje. Torej, nekdo bo prinesel milijardo v Slovenijo, ko bodo bila pravila igre jasna. Ne bomo pa dobili sredstev, če se bodo pravila igre vseskozi spreminjala, če bomo spreminjali predpise vsak mesec, če ne bomo vedeli za pol leta naprej, kaj je kaznivo in kaj ne, kakšna davčna stopnja bo, kako bomo kaj obdavčili in tako naprej. Torej, bistvena je varnost. Po našem mnenju bomo kaj takega dosegli samo skozi transparentnost. V tem se strinjam z gospodom Klemenčičem, ki je večkrat omenjal to. Bistvo za delovanje države in za učinkovitost tudi vračila denarja in odvzem denarja, je transparentnost poslovanja. Mi kot urad vseskozi zagovarjamo to načelo in ga poskušamo tudi prenesti v naš zakon. Vedeti je treba, da na koncu vendarle je tudi Evropska unija spoznala, da je največji problem v transparentnosti poslovanja, zato je sedaj v fazi spreminjanja ta t.i. tretja direktiva proti pranju denarja. Izgleda, da bomo prišli do nove četrte direktive, kjer je ena od določb in moram reči, da je bila celo konsenzualno sprejeta, vzpostavljanje centralnih registrov dejanskih lastnikov pravnih oseb. Kaj se zgodi? Vedeti je treba, da po našem zakonu, ko stranka odpre poslovno razmerje pri enem od zavezancev, po navadi je to banka, mora tudi razkriti dejanske lastnike. Torej, razkriti morajo fizične osebe, ki posedujejo 25 in več procentov kapitala oz. imajo tak procent odločevalskih pravic. Pomeni, da po naši zakonodaji, ki je usklajena z evropsko in ki velja za praktično vse države Evropske unije, morajo vedno biti razkriti dejanski lastniki. Če dejanskih lastnikov ni ali niso znani ali se jih ne da razkriti, poslovnega razmerja banka ne sme skleniti.

Pridemo do te zanimive situacije, ko se pojavi slovenski državljani recimo kot pooblaščenec slovenske pravne osebe, katere edini ustanovni delež je vplačala in tudi 100 % lastništvo neka firma iz Belizeja ali iz ene od teh off shore, kjer se ne da ugotoviti dejanskega lastnika. Ko ga banka zavrne, takoj kliče na urad, da verjetno banka nekaj muti in krši zakonodajo, ker v svobodnem svetu vsak lahko odpira račune kjerkoli želi. Ko mu razložiš, da pač mi sploh ne vidimo, kje je problem, če bo razkril dejansko lastništvo, se obrne in gre. Isto naredi tudi v banki. Se obrne in gre. Za razliko od tujih poslovnežev, ki imajo resen namen poslovati v Republiki Sloveniji, ki pridejo že z vso dokumentacijo na banko. To je včasih težko razumeti, ko pride nekdo iz Nemčije v Slovenijo in prinese cel paket. Pravi: »To je naša korporacija, to so udeležene firme, to so dejanski lastniki z vsemi deleži.« Banka samo odpre račun in gre. Torej, govorimo o pravni kulturi. Jaz ne vidim problema v odlivanju kapitala v off shore kot nekaj tako problematičnega, jaz vidim predvsem ustanavljanje družb v off shore in odlivanje potem na račune teh družb zaradi prikrivanja lastništva. Če bi včasih videli, kakšne grozde, jim mi rečemo, pri analizi podjetij dobimo, ne morete verjeti. Imaš neko firmo, imaš 15 drugih, to se širi, širi, na koncu pridemo na moža in ženo, Slovenca, ki na videz s tem nimata nič, niti ne vesta, za kaj gre, dokler jim davčna ne potrka na vrata potem. Poudarjam, da je bistvena transparentnost. Če boste imeli tudi kot Državni svet kadarkoli možnost sprejemati kakršne koli predpise, je treba ravnati in delati na transparentnosti. Vse mora biti javno, predvsem ko se pogovarjamo o javnem denarju.

Če vam povem, ravno ta transparentnost, kaj vse zahteva naš zakon, včasih ljudje celo pozabljajo. V Sloveniji je omejeno gotovinsko poslovanje. Do prejšnjega petka ste lahko plačevali blago v gotovini do 15.000 evrov, v petek je bila sprememba našega zakona, kjer se je ta gotovinski znesek znižal na 5.000 evrov in se razširil tudi na opravljanje storitev. Vacatio legis je 15 dni. Danes naj bi to bilo

objavljeno v Uradnem listu. Torej, lahko sami izračunate, kdaj bo stopil zakon v veljavo. Od tistega dne naprej se ne bo dalo kupiti blaga ali plačati kakršne koli storitve, ki bi presegala znesek 5.000 evrov. Druge države so to že storile, Italija je recimo ta znesek znižala na 1.000 evrov, tako da mi nismo nek unikum. To se predvideva v tej novi direktivi, ki jo bomo morali implementirati v naš pravni red. Prepovedana je uporaba anonimnih produktov v Sloveniji. Praktično nikjer v Evropi ne morete imeti anonimnih računov bančnih, niti varčevalnih, niti delnic na prenosnika. Tega ni. Karkoli omogoča anonimnost, je prepovedano. Za to so zagrožene izjemno visoke globe. Če bi recimo banka odprla en tak račun, je zagrožena globa od 12 do 120.000 evrov. Mogoče to za eno banko ni dosti denarja, pa vendarle. Sporočati morajo vse gotovinske transakcije, ki presegajo 30.000 evrov. Pri vsakem sklepanju poslovnega razmerja morajo banke opraviti pregled stranke. Se pravi, morajo ugotoviti, kdo so dejanski lastniki, kdo ima ustanovni kapital, kdo so zakoniti zastopniki, pooblaščenici in tako naprej.

Bistveno je tudi, kar včasih je malce ambivalentno sprejeto v našem okolju, je zahteva po ugotavljanju politično izpostavljenih oseb. Kaj to pomeni? To ne pomeni, kot se je enkrat zgodilo v eni banki, ko so spraševali na podlagi te določbe, za katero politično stranko so ljudje glasovali na volitvah in v katero stranko so včlanjeni. Tu govorimo o osebah na tako visokih položajih, ki bi lahko bile izrabljene ali za pranje denarja ali za financiranje terorizma ali podvržene korupciji. To so šefi držav, šefi vlad, šefi generalštabov, predsedniki nadzornih svetov centralnih bank in tako naprej. Torej, to so ljudje tako visokega ranga, katerih poslovanje pri finančnih institucijah mora biti pod posebnim režimom.

Ravno zaradi transparentnosti tudi mi letos spreminjamo naš zakon. Ena od določb bo bila uvedba registra dejanskih lastnikov v okviru registra AJPes. Neke razprave že potekajo. Posvetovali se bomo tudi z drugimi državnimi organi, predvsem s tistimi, ki se jih taki podatki tičejo. Govorili bomo tudi z informacijsko pooblaščenko, ampak trendi nasploh v svetu gredo k vzpostavitvi takih registrov. Mi mislimo, da ko se bo tak register uvedel in če bo javno dostopen, tako kot mi bi želeli, se bodo neke skrivalnice in igrice z vsemi temi firmami nehale. S tem bi bilo tudi poslovanje vseh zavezancev olajšano.

Če izhajamo iz tega, da nekdo prenaša kapital v tujino zaradi prikrivanja lastništva ali pa zato, ker ta denar izvira iz kaznivih dejanj, je malce utopično pričakovati, da bo tak človek ta denar prinesel nazaj v Slovenijo. On ga je nesel v tujino ravno zato, da ne bi ugotovili, da ga ima. Sedaj, po mojem, bi se bilo mogoče dosti bolj na mestu pogovarjati, na kakšen način bomo privabili investicije in kakšno poslovno okolje bomo vzpostavili, da dobimo svež kapital in to od ljudi, ki želijo poslovati.

Naslednja točka, katere v vseh razpravah v bistvu še nisem zasledil, je, kaj narediti s sredstvi, ki bodo zasežena. Vedeti je treba, mi se sedaj pogovarjamo o vračanju kapitala. Torej, kapital iz kaznivih dejanj se vrnil ne bo, če ga sami ne bomo vzeli. Če bo ustrezno pravno okolje in ugodna poslovna klima, bo svež kapital sam prišel v Slovenijo, ker bo bila Slovenija kot taka zanimiva. Vendar, če se pogovarjamo o zasegu protipravno pridobljene premoženjske koristi, je tako, kot je minister Virant prej govoril, tesno sodelovanje, učinkoviti smo, zasegajo se ta sredstva in tako naprej. Enostavno je, dokler se pogovarjamo o denarju. Ta denar leži na računu, ampak treba je vedeti, da države, ki imajo daljšo tradicijo glede teh odvzemov in zasegov, se ukvarjajo s problemi zasega nepremičnin, dragih avtomobilov, jaht. Konec koncev lahko kdo zaseže 15 ton paradižnika. Kaj sedaj s tem narediti? Treba je začeti razmišljati že korak naprej, kaj bomo naredili s sredstvi

in s premoženjem, ki bo bilo zaseženo, kako ga uporabiti in kam ga usmeriti, da se ne bo zgodilo, da bo nekje obležalo in se bo nanj pozabilo.

Opravičujem se, jaz bom sedaj počasi zaključil. V vseh teh razgovorih o denarju se včasih pozablja, da je tudi čas denar. Upam, da sem bil dovolj kratek in jedrnat. Hvala.

DR. JANVIT GOLOB: ... (ni vključen) prehajanje v zakonodajno sfero. Gospod Daniel Starman, udarite s predstavitvijo tez zakona o odvzemu premoženja nepoštenega izvora.

DANIEL STARMAN: Upam, da niste tako utrujeni, da boste še teh deset minut zdržali. Najprej en lep sončen pozdrav iz naše Istre.

Moja razprava je najbližje razpravi gospoda Ščernjaviča, ker ne gre za to, kaj je bilo odneseno v tujino, ampak moj cilj po tem, ko sem se upokojil, je bil, in ko je nastal v Sloveniji velik problem od 2011, zadolževanje in to, o čemer smo govorili, kako zaščititi bivšo družbeno lastnino. Prof. Finžgar je imel velike težave na fakulteti, ko nam je predaval o družbeni lastnini, ker je bil klasičen stvarnopravni profesor, kaj je to. Definiral jo je kot lastnino vseh in nikogar. Cilj mojega prispevka je zaščititi družbeno lastnino, ki smo jo imeli 15. 6. 1991, ko smo bili vsi enaki, je bila od vseh in nikogar. Takrat se je začelo obdobje tranzicije. Da ne bom dolgovezil, bom prebral najprej splošne določbe teh mojih tez. Gre za razmišljanja človeka, ki je kritičen državljan in zelo odgovoren do situacije, v kateri smo. Ta zakon je utemeljen na ugotovitvah, da so posamezniki, interesne, politične skupine v obdobju tranzicije od 25. 6. 1991 do 31. 12. 2011 z zlorabo oblasti, uradnega položaja ali pravic in na druge načine, ki so v nasprotju z načelom morale, pridobili nesorazmerno veliko premoženje. Domneva se, da je premoženje lastnika pridobljeno z ustvarjalnim delom v tranzicijski dobi vrednosti do 2.460.000 evrov, torej mesečni čisti prihodek neto 10.000 evrov, zakonito dovoljeno premoženje. Šteje se, da predstavlja premoženje, ki presega to vsoto, da je tranzicijski dobiček, ki je nepoštenega izvora. Pravni posli in akti in dejanja lastnikov, imetnikov tranzicijskega dobička, kot pravni naslov pridobitve, ki so v nasprotju z načeli morale, so nični. Tranzicijski dobiček ni premoženje, pridobljeno z dedovanjem, denacionalizacijo, igrami na srečo, avtorskimi in drugimi pravicami, pravicami industrijske lastnine in tako dalje. Tranzicijski dobiček je ... (nerazločno) odvzema po tem zakonu. Kratko, jasno.

V rimskem pravu je zapisano tudi tole. Nihče ne sme postati bogatejši na škodo drugega. Sodnika, ki je prekorajčil pristojnost, ni treba ubogati. In še ena misel nobelovca Iva Andrića: pridejo časi, ko pamet obmolkne, bedaki spregovorijo in ničvredneži obogatijo. To velja tudi danes, morda še bolj kot kdaj prej. Kaj vam hočem s tem povedati, dragi prijatelji? Mi smo danes slišali prvega govornika, ministra za notranje zadeve, ki sicer ni prijatelj Državnega sveta, vendar je vaš današnji posvet pohvalil in upam, ko bo bral magnetogram, da se bo tudi kaj naučil, ker tudi ministri se morajo učiti. Moje izhodišče po 40 letih advokature je, da s kazensko prisilo in z večanjem aparata represije ne dosežeš cilja in ne sreče v družbi. Moje izhodišče je, da je treba iskati konsenz na podlagi pravil, ki jih je sprejela ta država. Zakaj sem oblikoval znesek 10.000 evrov mesečno od leta 1991? Tako plačo dobi zelo dober menedžer, zlasti pa mora celotno to obdobje biti tako dober. Ta znesek, ki prinese 2.460.000 t.i. poštenega denarja, temelji na tem, da je tu igrala soodgovornost tudi država. Mi moramo vedeti, da smo imeli v tem obdobju zakonodajo, ki je bila organizirano narejena tako, da je omogočila ljudem, da so to delali, da smo imeli profesorje na pravni fakulteti, ki je imel štab ljudi, ki je pisal po

nalogu političnih strank zakone in so se sprejemali po tekočem traku. Ne tukaj. Tukaj so sprejeli včasih kakšen veto pa še tega najbrž takrat ne, ker so bili drugi predsedniki Državnega sveta, kot je sedanjí, ki take posvete organizira. Poglejte, za kaj gre? Če ne bomo zaščitili nekonkurenčnih, ubogih, zaradi katerih je država, država ni zaradi Igorja Bavčarja, država je zaradi ubogih ljudi, ki so oškodovani, tako kot je reklo rimsko pravo. Teh je več kot 90 %. V valu tranzicijskega dogajanja od leta 1991 do danes se je ustvarilo mogoče 150, 200 ljudi, ki so nesorazmerno obogateli, ampak ne samo zaradi davčnih oaz. Jaz izhajam iz premoženja, ki je tukaj. Premoženje, ki je bilo pobrano v osnovi iz družbene lastnine, ki bi moralo danes ne samo biti varna naložba za pokojnine, ampak tudi za šolnine, tudi za kaj drugega. Mi smo bili malo zadolženi takrat oz. bolj smo bili zadolženi sedaj, kot je bila Jugoslavija ob razpadu, da ne govorim o drugem.

V čem je zmeta obeh ministrov Državlanske liste? Gospod Pličaniča danes tukaj ni. Jaz sem mu teze poslal in nisem dobil niti odgovora, da jih je dobil. Zmeta je v tem, da se da s sedanjimi instrumenti doseči cilj. Prvič, adhezijski postopek, imenovan odškodninski zahtevek v kazenskem pravu, vemo tisti, da niti 5 % sodnikov v kazenskem postopku se ne ukvarja z odškodninskim zahtevkom, niti 5 %. Prvič, ker je dolgotrajno, drugič, ker niso usposobljeni, in tretjič, ker že v obtožbi ne dajo dosti argumentov za to.

Drugo, imamo zakon, ki ga bo Ahčinova verjetno morala uporabljati, 70 % obdavčitev t.i. premoženja brez izvora. Ta zakon je protiustaven že a priori. Ta zakon je protiustaven. Sklicevati se na ta instrument, je smešno za politika. Tretji zakon, ki je tudi v ustavni presoji, ki ga je napisala politična stranka Zares, zato, da bi zameglila problem, o katerem jaz govorim, odvzema, nepoštenega odvzema, ne govorim protipravnega, to je bistvena razlika. Ljudski rek pravi: ta je poštenjak, ta je pa pravičnik. To je razlika. Jaz sem lepo obdelal v mojem tekstu v obrazložitvi, kaj to pomeni širše, tudi zgodovinsko in tako naprej.

Če izhajamo iz tega, da sedanjí instrumenti zadostujejo, smo v zmoti. Če izhajamo iz tega, da zapremo nekaj gradbenih baronov, da vsake 14 dni vidimo 35, 40, 70 kriminalistov preiskuje celo Slovenijo, smo šolski primer policijske države. Dragi prijatelji moji, moja stara leta ne bi rad preživel v policijski državi, zlasti pa ne morem mojim trinajstim vnukom govoriti o tem, da bodo živeli v policijski državi, ker se bo vsak tresel za to, kje dobi kakšen denar, kam ga kdo da.

Kako predlagam? Pridružil bi se gospodu Dragu, da skupaj oblikujemo en tekst, pa tudi svetovalce za korporativno pravo, ker razviti tržni svet je naredil strašno veliko mehanizmov, varovalk zato, da se tudi poštenje, etika, morala v poslovnem svetu varuje. Mi smo divji zahod. Vidite, kaj se dogaja, kaj je recimo Bavčar naredil na Primorskem. Uničil primorsko gospodarstvo, kompletno, zato, da je postavil bolnico hčerki za živali, zato, da je naredil v gozdu ne vem kakšen vikend in tako naprej. Princip tega zakona je: z medicino, z dogovorom, s človekom, ki je na spisku obogatenih ljudi po teh principih, ki jih je omogočila tudi država, pride do vračila razlike od 2.460.0000 do recimo pri Bavčarju 30 milijonov. To je moj predlog. 2.460.000 priznati 31. 12. 2011 pomeni, da imaš lahko par vil, jahte in še kakšen avion zraven, če nisi preveč zahteven, da hočeš turbo. Poglejte, kako bi to izgledalo. Nobenih tožilcev, nobenih obtožb, nobenih preiskav. Na podlagi podatkov Davčne uprave, KPK, vse to, kar je govoril o tem, da imamo mednarodne dokumente in tako naprej, pravobranilec, ne tožilec, sestavi predlog poravnave po 309. členu Zakona o pravnem postopku, ki je za državo brez takse, za privatnika pa 8 evrov, in reče: »Dragi Igor Bavčar, od takrat 1991 smo bili vsi na nuli, razen če si dedoval, to in ono. Kako si dobil 30 milijonov premoženja? Priznamo ti 2.460.000, če razliko vrneš v

proračun Republike Slovenije.« Če bo rekel tako, kot se je tisti lepo izkazal, kot je gospa Ahčinova povedala, pa sklenil poravnavo, bo dobil še popust, in sicer od razlike do 15 % in pomilostitev za kazniva dejanja, abolicijo pa za tista, ki še niso uvedena. Kaj ima ta država interes, da se danes pogovarjajo, kako bodo plačevali nočnino na Dobu? Kaj ima država interes, da 70 evrov na dan stane zapornik, bivši direktor Primorja Ajdovščina v koprskih zaporih? Ali ima to interes ta država, ki je prekosana z ujmo in še s čim drugim? Država ima interes, da tem ljudem pomaga, da se poberejo iz te moralne depresije, da vrnejo denar in da oni in njihovi nasledniki ne bodo imeli pečata tistih, ki so kradli, ki so tajkuni, ki so barabe in tako naprej. Poglejte, gre še za eno mržnjo, poleg tiste iz Hude Jame. Bomo rekli: ta je tajkun, ta je baraba, to je vnuk od tega in tako naprej. Spet smo naredili eno veliko moralno brezno.

Sedaj gremo na ustavnopravni temelj. Jaz sem z ustavnimi pravnimi govoril o tem. To je sporno stališče človekovih pravic. To je sporno v tem, da Slovenija je pravna in socialna država. Jaz pa trdim, da Slovenija mora biti tudi moralna država, ker brez morale ni niti prava niti sociale. Morala je temelj, na katerem se vse gradi. Kot hiša. Zato tisti pravnik, ki trdi, da je koncept, ko država oblikuje, kaj je nično kot pravni posel, da napiše v zakon: nično je, če je nekdo pridobil premoženje, da ni plačal prispevkov, da ni plačal plač delavcem, da je dobil tajkunski kredit, ki je jasno izkazan. Ne gre za kaznivo. Zakaj bi ga kaznovali? Omogoči mu, da se pobere, da se sprost. Tisti jurist, ki nima v sebi malo ustvarjalnosti, je pravni tehnik. Tukaj v tej dvorani, ki je točno taka, kot je bila leta 1990, sem bil član zbora občin in tudi predsednik demosovega kluba. Tu v tej dvorani smo sprejemali Ustavo in še marsikaj drugega, kar je bilo bistvenega pomena. Tukaj v tej dvorani, kjer se muči Državni svet s svojimi veti in s svojo večino, nas je bilo takrat 80, njih je 40 samo, zbor občin govorim, je treba narediti premik, zato, da bom končal.

Predlagam, da Državni svet imenuje delovno skupino, v katero se prijavljam brezplačno, ki bo preučila te teze in teze, o katerih govori v 9 členih gospod Ščernjavič, jih oblikovala, skušala prepričati svetnike in da v skladu s prvo alinejo 97. člena Ustave predloži Državnemu zboru v sprejem tak zakon. Gre za zakon, ki je neke vrste očiščenje lustracije tranzicijskega dobička. En vrhovni sodnik mi je rekel, da je to bil vojni plen. Mi smo res imeli vojno, samo vojna je trajala vseskozi do sedaj. Jaz sem jo samovoljno opredelil od 25. 6. 1991 do 31. 12. 2011, takrat nekako se je končala. Enkrat se mora vse končati.

Jaz se še enkrat hvaležen vodstvu Državnega sveta, da mi je omogočilo, da to povem, da mi je omogočilo, da to pride v javnost. Jaz si ne lastim nobenim avtorskih pravic, to je samo ideja, ki je dolga leta zorela, ideja odgovornega državljana, ki je v tem pogledu bližje vstajnikom kot pa politikom. Zame so vsi politiki enaki. Ni svete krave. Krava je samo tista, ki ima dosti mleka in lepega telička, ali pa krava, ki ima malo mleka. Govorimo o ljudeh, ki so zaščiteni z nekimi privilegiji. Pravna država in kot odvetnik, lahko vprašate moje kolege, sem vedno slovel po tem, da sem vedno iskal kompromis, vedno iskal poravnavo, vedno iskal dobro v človeku. Tudi najhujši kriminallec ima dobre lastnosti. Zato, dajmo možnost zidarju, ki ima danes že verjetno malo duševno motnjo, če nima kaj hujšega, da vrne tisto vilo v Fiesi, ki jo je dobil na nepošten način. Govorimo o poštem načinu, ne zakonitem. Zato ima Državni zbor pravico narediti en prerez, kaj se je v obdobju tranzicije dogajalo z družbeno lastnino.

Še nekaj na koncu za juriste. Dejanja in akti, ki imajo za posledico ničnost, ne zastarajo. Ničnost je večna in se ugotavlja po uradni dolžnosti. To ni kazenski pregon, kot je bilo rečeno, da bo zastaralo. Ne. Samo gre za to, koliko smo pogumni,

da lahko oblikujemo, kaj je iz družbene lastnine prišlo danes na račune in tako naprej. Hvala lepa, ker ste me poslušali.

DR. JANVIT GOLOB: Hvala lepa, gospod Starman. Pred nami sta še dva nastopa prijavljena. Prvi je gospod dr. Gojko Stanič, drugi pa gospod Darko Končan. Potem preidemo v sklepno fazo.

DR. GOJKO STANIČ: Lep pozdrav vsem, gospod Henry. Te probleme, ki jih imamo na svetovnem nivoju, je mogoče rešiti na ta način, da se res vpelje neposredno demokracijo in če pri volilnih procesih finance ne bodo več prisotne, privatno financiranje. Moram reči, da problem je globalen, prisoten pri nas, izrazito v Ameriki. Dokler bodo bogati odločali o tem, kdo bo politik, toliko časa ne z davčnimi oazami ne z recimo samo destrukcijo človeštva zaradi fosilne energetike, ne bo nič. To je osnovna poanta.

Kar se tiče res zelo kvalitetnega posveta, ki ste ga danes pripravili, ogromno lepih in novih informacij sem izvedel. Jaz bi problematiko, ki ste jo vi nakazali glede davčnih oaz, preprosto goljufije in tako dalje, jaz bi en poseben poudarek dal pri slovenski tragediji ekonomsko-socialni in moralni, je pač problem poddržavljanja družbene lastnine. Daniel, imela sva akademika Finžgarja, ki nas je učil. Sam akademik ni nikoli delal v družbenem podjetju, ampak je živel na proračun, tako da dejansko tudi profesorju danes, ki živijo na proračunu, ne vedo, kaj je lastnina zasebnega podjetja niti ne vedo, kaj je bilo družbeno podjetje. Ker pa v naši javnosti bolj odločajo proračunski ljudje, ne pa tisti, ki delajo in ustvarjajo, zato se je takrat leta 1990 gladko družbeno lastnino proglasilo kakor da ni od nikogar. Imamo tudi teoretike, ki so rekli, da je to »ničija« lastnina. Vsak, ki jo vzame, jo lahko ima. Poglejte, dejansko ta družbena lastnina je bila zasebna lastnina, nerazdelna. Ljudje, ki so delali trenutno v podjetju. O tem, ne samo, da pišem knjige, in tudi pokazalo se je, da tam, kjer so recimo potem nazaj uspeli nekako pridobiti to lastnino ljudje, zaposleni, tudi najbolje funkcionira ta lastnina in elita slovenskega podjetništva, in ekonomsko in socialno po zaposlovanju, so pač partnerska podjetja. Ko recimo po toliko letih predlagaš tej politiki, naj se že enkrat strezni, se pač ne zgodi nič. Torej, tista posebna specifika v Sloveniji so t.i. tajkunska prisvajanja. Največji odlivi v davčne oaze, tako javno, so odšli od finančnih tajkunov, ti, ki so certifikatski kapital prenesli, kakor da se nič ne dogaja. Propadle so te institucije in politika ne reagira.

Moja osnovna opomba na današnji prispevek dr. Viranta, kjer moram reči, odkar se je pač on nekje zagrel za te zadeve, vsaj procesiranje teh dejanj poteka, kar recimo vi počnete, kar vi delate. To nekako poteka. Ampak, moram reči, da se strinjal z Danielom. Če bomo še enkrat več policajev postavili, ne bomo problema rešili. Problem je sistemski. Na sistemski ravni moramo reševati vso to problematiko. Zato smo recimo v Slovenskem razvojnem svetu na osnovi mojih knjig, posvetov s številnimi direktorji prišli do predloga zakona.

Po zadnjem posvetu, ki je bil nekako pred 14 dnevi tukaj v Državnem svetu, smo se dogovorili, da bo ime zakona Zakon o denacionalizaciji družbene lastnine, partnerskih družbah in kapitalnem varčevanju. Daniel, prosim te, da pogledaš ta zakon pa tudi tvojega bi z veseljem obravnavali, ker pač ima moralno komponento, praktičen pristop. Ta zakon je celovit, je razvit in je zrel sicer za debato, vendar smo ugotovili, da dokler ne bo prišlo do političnih sprememb v tej državi, da bodo začeli tisti, ki so ustvarjali ta družbeni kapital, mlada generacija, ki bi ga morala danes imeti v svoji aktivni posesti, dokler do te politične spremembe ne bo prišlo, se je brez veze ukvarjati z detajliranjem takega zahtevnega zakona. V tej smeri bomo pač

strokovnjaki napisali take politične teze za vse naslednje volitve, da bo v Sloveniji prišlo do velikih sprememb. Prosim, da tujcem poveste. Če kupujejo Helios, so kupili ukradeno lastnino in bodo na koncu dobili imenske neglasovalne delnice. Prosim, da vse obvestite. To je Stanič obljubil pred letom dni, obljubljam že dolgo časa in to se bo zgodilo. Zapomnite si.

Tukaj vse, kar ste govorili, glavni problem je, lepo vas prosim, če politiki sklenejo ali pa Demos, ko ste sklenili, da je treba poddržaviti družbeno lastnino, pobrali ste lastnino 400.000 ljudem praktično, pustili ste jim 20 %, ti zunanji upravljavci, pogledajte, kakšen masaker so naredili s to lastnino in se nobeden ne strezni. Če bi bilo danes koga procesuirati, bi bilo treba vse politike, ki ste to počeli, pa še danes pri tem vztrajate. Ta vlada pri tem vztraja. Pa jo opozarjaš in poveš, da so druge rešitve. Sploh se noče pogovarjati o tem. Če recimo najvišji politiki govorijo, da ni nobene druge alternative, kot to, kar se sedaj gredo, kolonizacija Slovenije, dobesedno. Pobrali bodo praktično vsa najboljša podjetja Slovencem. Z dokapitalizacijo, konverzijo terjatev. Praktično sploh ne bo nobenega podjetja, ki .. (nerazločno) zadolženo, v slovenskih rokah. Saj to je kolonizacija! Kako bomo pa vračali vse te ogromne dolgove, če se Slovenija proda praktično? Novo zasebno podjetništvo nima take ekonomske moči, da bi zmoglo vsa ta bremena.

Predlagal bi, da v teh smereh delamo naprej. Kar se tiče pa davčnih oaz, dokler bodo pač te elite vladale, tako da praktično direktno plačujejo, lobiji vladajo in v Evropi in v Ameriki in povsod. Mi smo imeli sicer enostrankarski sistem, ampak imeli smo t.i. socialistično demokracijo, kjer si bil izbran v neposrednem okolišu, zbor volivcem te je postavil. Enega dinarja ali pa tolarja nisi dal za to, da si postal politik. Dokler ne bomo tega spremenili. In sedaj komunicirajo. Ko parlamentarci komunicirajo z lobiji, 15.000 jih je v Washingtonu, 20.000 jih je v Bruslju, z volivci sploh ne komunicirajo, pa bi lahko. Predlagam, da v teh smereh združimo sile na globalnem nivoju, ker to je globalno vprašanje. Mi smo samo del tega. Poleg tega pa vaš pristop Minnesote, mislim, da moramo posnemati tu v Sloveniji in narediti vse, da bomo prijazno okolje. Moj predlog je, da gremo na davek na dobiček 12 % in recimo obremenitve plač tam do 30 in da to sprejemamo ne z navadno večino glasov, s tisto ustavno večino glasov, tako da bo kapital vedel, kako se bo tukaj v Sloveniji dogajalo. Te zadeve, mislim, da bi bilo treba uzakoniti, pa prevaliti breme pobiranja davkov na porabo. Ne vem, zakaj morajo biti plače obremenjene do 50, DDV pa samo do 22? Kje je tukaj logika? Razen to, da imamo v glavah take nore ideje, vsi Evropejci, ker to je treba na nivoju Evrope rešiti. Hvala lepa.

DR. JANVIT GOLOB: Hvala lepa, dr. Gojko Stanič. Samo za vmes, za našega dragega ameriškega gosta. Mi se zavedamo misli Thomasa Jeffersona iz Monticella, da tisti politiki, ki mislijo, da bodo neodvisnost kupovali s prodajo svojega premoženja, kmalu izgubijo oboje.

Hvala lepa. Gospod Končan, zaključite.

DARKO KONČAN: Hvala lepa, gospod delovni predsednik za besedo, gospe in gospodje. Žalostno po svoje, da je zelo pomembna tema, o kateri se v javnosti veliko govori, pa da nas je kljub dobri volji, angažiranju, v tej dvorani zelo malo. Ne samo, da manjkajo svetniki, manjkajo parlamentarci, člani odbora za finance, monetarno politiko, ki sprejemajo zakone, ki se tega tičejo, vsega, o čemer smo danes govorili.

Jaz si nisem pripravil vnaprej prezentacijo, ker sem želel slišati, kaj vse bodo ostali kolegi in kolegice, in moram reči, da je ogromno iztočnic na mojo repliko in

razpravo, še posebej mislim gospoda Goloba, tudi na gospo Ahčin se bom odzval, pa tudi, kar je gospod Starman dal. Če malo premisliš, in jaz imam mladega sodelavca zraven, ki je bil na evropskem sodišču za človekove pravice na sodni praksi pa na evropskem sodišču v Luksemburgu pa mogoče se bo tudi opogumil in kaj rekel, kako se to sistemsko tudi da, čeprav na prvi pogled se je vsak od nas morda nasmehnil, da je neka utopična ideja, ampak sploh ni napačna, ker temelji na mediaciji, na konsenzu in tako naprej.

Sedaj pa nekaj stvari. Če se vrnem na to, kako vrniti denar iz Slovenije. Če kdaj, danes so se razblinile vse te utopične predstave politikov, da so milijarde iz Slovenije v davčnih oazah. Gospod Fabijan je to argumentiral, gospod Muženič iz urada. Torej, pozabimo na to, kar se v dnevni praksi, politikantski, ne politični, politikantski to zlorablja in kar daje tudi brez potrebe neko olje na ogenj tudi nenormalnim, zelo sicer učinkovitim ukrepom davčne uprave, vendar to je vse usmerjeno nazaj. Minister Virant je rekel eno zelo dobro misel, saj je ni apontiral kot prvo, v redu, tudi za nazaj, ampak kaj danes in kaj preventiva. Kar je nekaj morda odšlo, kljub temu, da družbena lastnina po tej poti, nekaj od tega bi bilo možno nazaj dobiti, je seveda tisto, kar je morda bilo ukradeno, utajeno davčno, oprano odneseno, tega po normalni poti nikoli več nazaj. Je pa seveda ta denar, če bi seveda bile milijarde, tudi po svoje zelo nevarne. V davčnih oazah denar, s katerim danes več uradno ne morem z njim operirati, ker karkoli kupiš, kupiš avto, te zabeležijo organi evidentiranja, preprečevanja in tako naprej. Ti lahko samo za draga kosila pa za potrošnjo. Imamo tisti, ki imajo denar v davčnih oazah, velik problem. Ne morejo ga v kovčkih prinesiti po avionih nazaj v Slovenijo. Ne morejo. Kjerkoli, karkoli kupijo, kar je v registrih, se zavede in pride na urad oz. na davčno upravo k nam, ne glede, da smo včasih jamrali, da po eno leto smo čakali na odzive. Danes je ta odziv on line. Vendar seveda moramo vedeti, govorim o rezidentih, imamo rezidente državljane naše države, imamo davčne rezidente. Poglejte, kako se je lani opekla medijska hiša, ko je za velik denar kupila rezultate tistega novinarskega združenja, češ da 15 Slovencev, bogatih, s takim premoženjem v davčnih oazah. Če ste bili pozorni, do tretjega so prišli, ko so predstavili, potem so pa videli gromozansko napako. Predstavljali so rezidente, ne pa davčne rezidente. Oni so že zdavnaj bili rezidenti drugih držav in ni nič, na žalost, da bi naša država kaj nazaj dobila, se je v bistvu razvilo v debati in se je prenehalo.

Marsikdo, tudi v politiki in v stroki, govori o marsičem pa ne ve, o čem govori. Zato je tudi prišlo do tega, kar je že gospod Starman omenil, zelo sporne novele zakona o davčnem postopku 68. člena. Prej, ko je gospa Ahčinova predstavila, kar so sodelavci pripravili, tisti primer, ki ga je navedla, od 168 davčnih, inšpekcijskih postopkov, ki so zelo strokovni, zelo rigorozni, jaz sam na strani zavezancev kot davčni svetovalec v nekaterih od teh sodelujem ali pa mi je to pretežna preokupacija glede na dolgoletne izkušnje in delo, moram reči, da ko ste poslušali rezultate, ste se mnogi nasmehnil, ampak tako kot nobena palica nima samo enega konca, kot ni črno in belo, bom jaz povedal, kaj je še na drugem koncu. Ta ista oseba, jaz jo lahko razkrijem, imam dovoljenje od te osebe, v upravnem davčnem postopku je postopek dokončen, ni pa še pravnomočen, in je sprožen upravni spor in se zadeva seli na sodišča. Jasno in glasno sem na odboru za finance povedal, tudi smo imeli zelo korektno strokovno debato znotraj davčne uprave, o primeru, o naših pristopih in strokovni podlagi in pravni podlagi, da ta zadeva bo povsem prepričano padla na evropski inštituciji. Nam se bodo še enkrat zgodili izbrisani. Žal, obenem, ko se bo nek takšen, po moji oceni osebni, primer korektno razrešil, bo seveda marsikaj drugega ušlo in bo tudi vrnjeno nazaj. V tem času, ko je potekala debata v

parlamentu okoli novele tega zakona, se je zgodila ustavna presoja »Kramarjevega« zakona. Kaj smo potem dosegli, če bomo tako vehementno sprejemali? Ta novela ima vsaj tri, tako kot ste rekli, protiustaven, sankcije 70 % oz. davčna stopnja 70 % in vključuje kazensko sankcijo. Tega ni nikjer na svetu in ne more biti. To je prva zadeva. Posegla 10 let nazaj. Ne more biti. Lahko od sedaj naprej velja, da potem za 10 let nazaj. Mislim, ne, razlagaš ljudem, ne, gremo z glavo skozi zid, ker je to modno, da vsi o tem govorimo, zraven pa še o milijardah, ki se bodo vrstile in ki jih bomo zajeli.

In še dokazno breme nad davčnim zavezancem. Strinjam se, vendar kdo od nas ima kakršne koli podatke, kako je zaslužil v 80-ih letih, 90-ih letih, ker noben zakon tudi danes ne pravi, da ti svoje prihranke ne smeš imeti v nogavicah, ampak moraš imeti na transakcijskem računu. Če na tem stojiš, da ti tega ne moreš dokazati in se ti ne verjame s pomočjo diskrecijske pravice, na žalost potem to ne gre. In kaj je sedaj ta primer v ozadju? Vedno pravim, zato ga izpostavljam, ne zato, da bi branil primer, kjer je stranka moja v postopku, ampak zaradi pristopa. Danes ni to, kako bomo mi za nazaj, ampak to, kako bomo zagnali. Nazadnje je bilo zelo optimistično. Dajmo na novo, dajmo zagnati. Mi ne bomo na tem, da bomo vse moči in sredstva in kadre porabili, da bomo nekaj za nazaj skušali do konca razrešiti. Mi moramo zagnati, prej je bilo govora, od BDP-ja, rast. Mi moramo to premoženje, ki se govori o milijardah, jaz sem večkrat v privatni debati rekel: če je kaj tega še otipljivega, da se ni porazdelilo med Slovenci, je v Sloveniji večji del. Niso milijarde v tujini, ker če bi držalo, kar je gospod Henry v bistvu predstavil, da bi kot država lahko titulirali in dobili podatke, koliko mi imamo tistih 0,0 in še nekaj procentov in da bi dobili, bi bilo super. Samo, ni milijard v tujini. Jih ni. Zato tudi ne morejo biti vrnjene in tako naprej.

Ta primer je pa takšen, ker ravno obratno kaže. Če je nekdo 40 let ustvarjal, razvijal podjetništvo, živel tako skromno, da verjetno ga ni tu med nami primera, na Kozjanskem postavil na koncu tovarno po štiridesetih letih s 140 zaposlenimi na Kozjanskem, zaposlil delavce iz tega območja, ki so težko zaposljivi, ker vemo, kakšno področje je Kozjansko, imajo nadpovprečne plače v panogi, imajo 80 % izvoza proizvodnje in to v Nemčijo in Avstrijo. Imajo, pazite, podatek, ki ga še mogoče kakšna veličastna Krka danes ne more več dati na plano, od 15, 18, tudi 20 letnih štipendistov, ki jih potem po opravljanem šolanju zaposlijo, od srednješolcev do inženirjev, vse iz domačega kraja. In ti niso nič skrivali pa nič ... (nerazločno), kot je potem po podatkih, kot so takrat bili dani od strokovne službe DURS-a, potem na POP TV, na dnevniku, ko milijarde se vračajo iz davčnih oaz. Ne. Oni so ga samo iz nogavic prinesli, na svoj račun položili, nakupili zlato, ker so želeli zavarovati to svoje premoženje, ker je tako padalo od 2008 naprej. In niso nič skrivali in so titulirali. Oni lahko tako v hipu naredijo in se prestavijo v Celovec. To želimo? Ali želimo tudi davek od dobička od njih pobrati? Tudi dohodnino in prispevke? Ko to govoriš, ne čujemo in sprejmemo novelo zakona, ki govori drugače. Torej, vidite, v tem, kako vrniti denar.

Jaz sem prej še, ko sem prihajal na ta seminar, ko sem razmišljal o tem, ena je od variant tudi davčna amnestija. Osebnost v vseh teh 25 letih se ukvarjam z davčno stroko in sem pristaš sicer davčnih amnestij, tako kot je gospod Henry tudi povedal, da nekaj velikega ne da. Ja, ob 5 %. Ampak, pogledajte, kaj je Nemčija naredila. Nemčija po podatkih, pustimo sedaj državno potezo, da je podkupila, dobila podatke. Je dala in ponudila možnost, da je vsaj nekaj nazaj dobila, drugače bi mogoče na par odmevnih primerih nekaj dobila, glavnine, mase ne bi dobila. Mi lahko gremo z eno davčno amnestijo, z neko primerno stopnjo, ker tudi če bomo 2, 3, 4 penalizirali, to ni nič. Denar drugače ne bo prišel sam od sebe, če ga še tistih nekaj 100 milijonov,

koliko bi lahko sumirali pa predpostavljali, da je, ker med vsemi temi podatki, ki sta jih gospod Fabijan in gospod Muženič dala, je v bistvu tudi ogromno legalnega na transakcijah, čisto normalno. Torej, z davčno amnestijo, ker bi stopnja lahko bila 25 %, tako kot je cedularni davek za vse kapitalske dobičke, ker v bistvu je to neke vrste premoženje. Ukvarjati se pred desetimi leti pa to dokazovati pa drage postopke imeti, sproti pa ne zagnati zadeve, ne bomo zadeve, kljub temu, da tudi mene srce boli, da si je nekdo to drznil, naredil, uspel. Na žalost je tako. Tukaj mora biti preobrat v mišljenju in tako naprej. Eno je ta davčna amnestija.

Drugo, saj pravim, to je zanimiva ideja, ki je nisem pričakoval, bi pa rekel, te transakcije. Naša poslanka v Evropskem parlamentu Mojca Kleva Kekuš, jaz sem z njo sodeloval, je izjemno akcijo naredila v Evropskem parlamentu, ko je Evropski parlament prisilil Komisijo kot izvršni organ. To je tako, kot če bi Državni zbor prisilil Vlado sprejeti zakon in takšne ukrepe. Prisilil dobesečno in ji naložil naloge, ker prej je Evropska komisija poročala Evropskemu parlamentu, sedaj so parlamentarci naročili. To so se levi, desni, od socialistov, liberalcev in ljudske stranke evropske poenotili, da je to treba storiti. Ker seveda takšne transakcije, tako odtujeni denar, blazno onemogoča razvoj Evrope in Evropske unije kot take. To je za posnemati. Tu bi mi morali strniti. Prej je bilo omenjeno super sodelovanje organov pregona. Jaz sem bil 16 let sodni izvedenec za to področje. Ko sem videl, kako so bile strokovno predstavljene te zadeve, padale so kot zrele hruške v postopkih. Ker, če nekdo ne ve, ko sestavi obtožnico in ko organ pregona zasleduje, pogledajte, čisto tipični primer: obtožen je bil nekdo, da je priskrbel protipravno premoženjsko korist, ker je neko podjetje nekaj neupravičeno dobilo na Primorskem, ampak ni bistveno, ker je bruto promet protipravna premoženjska korist. Ampak, čisto enostavno. Če kupiš steklenico piva za 1 evro, prodaj ga za 2 evra, si samo 1 evro naredil potencialno koristi, ne pa 2 evra, če ne definiraš pravilno obdobja in je padla zadeva. To se na žalost redno dogaja, nestrokovno in podobno.

Bom zaključil. Skratka, rad bi, da bi šel vsaj poziv, ker mislim, da je Državni svet naredil fantastično potezo, vidi se, da smo ... (nerazločno), da to ni tako, kot se je mislilo, da bo prišlo pa bomo spet Indija Koromandija ali pa mala Švica, res pa je, da seveda v Evropski uniji se da še marsikaj podatkov dobiti, iz avstrijskih bančnih računov, iz luksemburških računov, ker se otepata, kljub temu, da jim je prilagoditveno obdobje šlo in morajo totalno poročati o vseh bančnih računih in tam je še ogromno računov, ne v davčnih oazah, v off shorih, ker so stroški zelo dragi. Nekaj resnic seveda je popolnoma drugačnih od tistih, ki se javnosti predstavljajo. Hvala.

DR. JANVIT GOLOB: Hvala lepa, gospod Končan. Če bi bili vi danes prvi na vrsti, bi potem šli lahko kar domov. Tudi gospoda Henryja ne bi bilo treba potem. Pa vi veste, da ni samo vaš pogled edini verodostojen. Je veliko v njem, vendar to je del nekega širšega okvirja.

.....: Oprostite, sicer je to lahko vaše mnenje, reči to, kar je rekel predstavnika banke pa .. (nerazločno), je en vidik. Niti ene resne raziskave ni bilo. Lahko zamahnemo z roko, kot hočemo. Imam še razne druge podatke, ampak to je problem. Tu sicer vi lahko rečete in posvet zaključite, da problema ni. Problem je. To je pač vaše mnenje, da ne bi sedaj narobe zaključevali pa govorili. Jaz nisem podlegel ne javnosti, podlegam pa evidencam in podatkom. Temu pa zelo podlegam.

DARKO KONČAN: Sploh nisem o tem govoril, izgleda, da ste narobe razumeli. Ni problem takšen, kot si ga hočejo prikazati. Golob je natančno povedal. Govori se vsepovsod o milijardah, ki so odšle iz Slovenije. Ne govorimo o milijardah. Še vedno govorimo o stotinah milijonih. Celo drugi podatki so, da doma utajenega DDV od 2004 do 2009 v povprečju od 200 do 250 milijonov. To je direktno, kar ni prišlo v proračun pa danes tega ni nobenem izpostavil.

DR. JANVIT GOLOB: Eno od izhodišč tega srečanja je bila izjava ministra Tajnikarja, ki ni kdorkoli, je profesor na Ekonomski fakulteti, da je bilo 10 milijard evrov odtujeno iz gospodarstva, preneseno na banke in iz bank v tujino. Sedaj se morate pa tudi s strokovnjaki ekonomske stroke zmeniti. Vendar, časa za razpravo je še dovolj.

Jaz bi prosil spoštovanega gospoda Jamesa Henryja, ki bo očitno, vsaj tako si želimo in upamo, ostal naš partner v prihodnosti, da povzame ending words, general summary. Hvala lepa.

JAMES S. HENRY: Čudovita razprava. Mi boste podelili naziv častnega Slovence, kot slišim. Kakorkoli že. Nekaj dvomov je bilo, kar zadeva številke, ocene, kar je legitimno in po navadi gre za razpršenost, tudi ko govorimo o napakah. Ko smo zadeve bolj preučili, smo ugotovili, da recimo v južni Afriki, ko govorimo o zadolženosti, da je ta izpuhtel na tuje račune in sedaj skušamo zadeve raziskati. Ali govorimo o desetih milijardah? Kaj je pravzaprav s temi številkami? Ali gre za številke pred ali po apartheidu? Potem, recimo, Argentina. Če govorite o velikih podjetjih, Urugvaj je tisti, ki pravzaprav kupi to sojo. To je ta obvod, ampak temu ni tako. Naše številke kažejo, da tekoči račun oz. saldi na tekočem računu se prekrivajo z bančnimi številkami, ampak govorimo o transfernih cenah na ravni podjetij. Ampak, tukaj dokazov ni. Tukaj podcenjujemo te številke in veliko drugih načinov prenosa je, ki niso nikakor povezane s transakcijami iz domačih bank. Sam bom šel v Zürich. Oni ne moremo vzpostaviti podzemne železnice. Zakaj? Ker imamo toliko podzemnih trezorjev, kjer skrivajo zlato. Kaj je ta problem? Če imate sefe v Švici, gre za stotine kvadratnih metrov in kilometrov. Sedaj v New Yorku bomo raziskali, kdo ima v lasti 300 slik Picassa, ker tako pereš denar, če se ukvarjaš z mamili. Nekomu pravzaprav prodaj Picassa in se prikrije ta denar. Ko govorimo o zlatu, to ni povezano z običajnimi bančnimi transakcijami. Če želiš pravzaprav to transferirati v Švico, govorimo o zavarovalniških policah, govorimo o premiji, ki jo moraš plačati in po deset ali dvajsetletnem obdobju pa boš preklical to polico, ampak to nismo evidentirali na zakonitih računih. Gre samo za premije. Na ducate podobnih transakcij je, kjer se podjetja igrajo s transfernimi cenami, z zlorabami, izdajajo fiktivne račune, ko govorimo o izvozi in te uvozne tokove davčni organi zelo težko preiskujejo, ker teh sledi ni. Ko govorimo o ZDA, o našem davčnem organu, tudi mi imamo premalo strokovnjakov, da bi lahko uspešno revidirali in preučili multinacionalke, kot so Apple ali Pfizer. Oni pa imajo veliko strokovnjakov za transferne cene. Zanimalo bi me, kakšne podatke bi lahko pridobili od centralne banke in tudi od davčnih organov na zvezni ravni. 7 trilijonov, ko govorimo o depozitih in so v lasti predvsem zasebnikov oz. v korporacijah, ki so pravzaprav zelo zloglasne na tem področju. V veliko primerih gre za korporacije in skrbniške sklade. To je denar, ki pa je samo majhen delež celotnega portfelja bogastva. Ko govorimo o sredstvih, ki se upravljajo, upravljajo jih posamične švicarske banke denimo ali pa tudi ameriške banke ali banke Združenega kraljestva in poročajo sredstva na področju zasebnega bančništva, ki so čezmejne narave. 12 trilijonov. To so določene

ocene in izvor mora biti nekje. Z veseljem bi sodeloval v projektni skupini svetovne banke, ameriškega finančnega ministrstva, davčnih organov, da bi se posvetili preučevanju teh števil, ampak vedno, ko sem to želel storiti, sem lahko rekel, da smo se veliko naučili na podlagi te projektne skupine, ker velikokrat nismo razmišljali o vseh možnostih obvodov, prenosa teh finančnih sredstev. Mislim, da je to zelo dobra tema, ki jo moramo uvrstiti na dnevni red.

O čem pa se strinjamo? Dolgo obdobje je bilo, ko so države med seboj tekmovali, ko gre za davčno konkurenco, ampak svet ni zato nič boljši. Imamo težave. Vlada se težko financira, ko govorimo o pošteni obdavčitvi. Ljudje se seveda strinjajo, da potrebujemo davke, če naj bi se država financirala in kako naj bi zagotovila te storitve. Ampak, vprašanje je, kako. Koga bomo obdavčili? Ali bomo obdavčili srednji razred, revne, bogati pa bodo šli v tujino? Pogovarjali smo se tudi, kako pritegniti tuje investitorje. To je igra, ki se jo igramo, ampak včasih smo izgubili. To je igra, ki jo izgubljam. Vlade oz. države se tako financirajo le stežka.

Strinjati bi se morali, da ne glede na številke pa trenutni sistem davčne konkurence ne deluje, se ne obnese. Zato potrebujemo reforme na področju obdavčenja multinacional, potrebujemo boljšo izmenjavo podatkov med davčnimi organi. Spremeniti moramo vlogo bank na tem področju, zelo agresivno na globalni ravni. Banke naj bi bile upravičene, to je sedaj današnji sistem, da bi se izogibali davčnim prihodkov. Mislim pa, da jih moramo tukaj regulirati, kar danes tega sistema še ni.

Potem pa, ko govorimo o preteklosti, osredotočiti se moramo na preteklost in počistiti stvari za nazaj. Južna Afrika je dober primer. Rekli so, da bodo šli v prihodnost in lahko vedno znova se boriš proti nepravici pa ne prideš daleč. Kaj je pameten pristop? Da se osredotočiš na to, kam želiš iti. Za to potrebujemo bolj odločne mehanizme pregona in tudi bančniki, ki so postorili določene stvari, se morajo znajti v zaporu včasih seveda. Želel bi si, da bi v Sloveniji lahko organizirali hatch sklad, ki bi položil v to državo in bi kupil vsa podjetja. Zakaj? Čudovita država ste, čisto objektivno bom to rekel. Ko govorimo o tujcih, imeli ste slabe izkušnje, ampak vaša geografska lokacija je čudovita. Imate izjemne izobražene ljudi, kultura je izjemna. Tu sem bil samo štiri dni pa bom z velikim veseljem in v veliko čast mi bo se vrnil. Kot silikonska dolina; lahko smučate, imate tri ali štiri univerze, tudi poslovno šolo, morje, toliko lepih stvari, veliko pozitivnih stvari, na katerih lahko gradite.

Mislim, da se morate sedaj osredotočiti na to razpravo, kako oblikovati nacionalno strategijo, katere sektorje želimo razviti, nadgraditi. Imeli smo naraven odziv na državno planiranje, centralni socializem, ki pa se je potem izkazal, da je nočna mora, ta divja privatizacija, govorim o tem, ampak Slovenija je bila kot socialistična država dobro razvita. Leta 1991, se spomnim, ste bili prvi v Evropski uniji, da ste bili zvezdniki. Kaj pa so vaši cilji? Rekli ste: postali bomo člani Evropske unije in to ste dosegli. Isto velja za Nato.

Kaj pa so vaši cilji danes? Kaj želite storiti zdaj? Kaj lahko storite? Morda so določene gospodarske panoge tiste ali pa načini organiziranosti. Seveda, lahko se strinjamo glede preteklosti. To je pomembno, ampak pomembno je, da vemo, kam želimo iti v prihodnosti. Majhne države so zelo pomembne na globalni ravni, saj ste vi tisti, ki lahko postorite mnogo stvari. Hvala, ker ste mi prisluhnili.

DR. JANVIT GOLOB: Spoštovani gostje, besedo bo imel še predsednik Državnega sveta, da zaključi to konferenco.

MITJA BERVAR: Hvala lepa, predsedujoči in vsi ostali. Po vseh takih posvetih na nek način dobimo vsi skupaj neke občutke, takšne in drugačne. Ob vsem tem bi želel povedati nekaj stavkov, ki se mi zdijo pomembni, predvsem to, da se zahvaljujem za tako raznolike in zanimive razprave. Zakaj raznolike? Kajti prav prostor Državnega sveta je, da si civilna družba tukaj v teh prostorih izmenjuje različna mnenja. V tem je smisel. Se pravi, izmenjevanje različnih mnenj. Ko se dostikrat pogovarjajo in prihajajo določene skupine, ki želijo imeti v Državnem svetu posvete, ne želimo tukaj imeti enoznačnih posvetov. To je dodana vrednost Državnega sveta in mislim, da je tako tudi prav. Danes smo tudi slišali zelo različne poglede glede nivoja Slovenije, glede Evropske unije, mednarodnega, vsega tega, in tudi to je treba ob takih trenutkih upoštevati.

Ko smo pripravljati tudi ta posvet, moram reči, tako kot sem tudi sam že prej rekel, da je bilo veliko različnih mnenj o teh milijardah. Mislim, da je prav v eni stvari, ki jo mislim prenesti tudi na področje politike, ko se pogovarjamo ali o milijardah ali o politiki. Naša želja je, vsaj sam osebno se zelo trudim, da gledamo naprej. Mi seveda moramo gledati v prihodnosti naprej. Ampak, če ne razčistimo določenih stvari za nazaj, potem ne moremo iti naprej. Problem politike je ravno v tem, da se nenehno ukvarjamo, kaj bi prej radi. Ali bi se pogovarjali o tem, kaj se je zgodilo, ali bi radi naprej? Ker ne razčistimo stvari za nazaj in se zavestno odločimo, da zaključimo enkrat s temi stvari, ne moremo iti naprej. Mislim, da je to ena od pomembnih stvari, ki jih moramo tudi mi v Sloveniji narediti. Razčistiti določene stvari za nazaj, zato da bomo lahko čim hitreje in čim prej šli naprej.

Seveda bodo vse te diskusije, ki smo jih danes imeli, prišle na določene, vsaj tak je naš način dela, bo tukaj strokovna služba in svetniki pripravili neke sklepe, neke zaključke. Mi bomo to obravnavali na določenih komisijah, kjer se bomo odločili, ali bomo s temi stvarmi še z dodatnimi skupinami nadaljevali, kako bomo, koga bomo povabili in tako naprej. Kar je najpomembnejše, seveda to obravnavali na seji Državnega sveta in določene zaključke posredovali Vladi in Državnemu zboru. To je tudi naša osnovna naloga, da pomagamo izvršni oblasti pri določenih odločitvah. Seveda, koliko nas ona posluša, to ni več v naši moči.

Moram reči, da sem danes na nek način tudi jaz sam malo, kako naj temu rečem, ne bom rekel ravno žalosten, ampak vendarle sem pričakoval danes tukaj med nami kar nekaj več državnih svetnikov, kajti ta ideja ni samo bila med nami tremi tukaj državnimi svetniki, ampak je bila to zelo žgoča debata več ur v več mesecih, tako da bi pričakoval malo več. Je pa res, da imamo naše aktivnosti v zadnjem času tako velike, da enostavno ne zmoremo očitno več, poleg svojih služb, ki jih tudi imamo. Pričakoval sem tudi še kakšnega poslanca, kar je bilo tudi prej rečeno, morda tudi odbor za finance in tako naprej, ki v bistvu o določenih stvareh tudi odločajo. Mislim, da tako dobra razprava bi marsikomu pomagala. Predvsem, kar sem pričakoval, sem pričakoval več civilne družbe, tiste, ki govori o teh stvareh in ki je bila obveščena, kakšen posvet bo danes. Moram vam povedati, da je gospod Henry včeraj opravil vrsto intervjujev za razne časopise in radie in tako naprej in bi pričakoval civilno družbo.

Če sedaj še tako malo, ker sem že rekel, da bi pričakoval stranke v parlamentu, da bi prišle, bi pa rekel na drugi strani, da bi pričakoval izvenparlamentarne stranke, ki imajo tako veliko za povedati, kako je kaj, da bi tudi morda kake take stvari slišale, ker lažje je govoriti kot poslušati določene strokovnjake na tem področju.

Se mi zdi vseeno, da je naš današnji posvet, skupaj s posvetom, ki ga bomo imeli o bančnem sistemu 24. marca, ena taka skupna celota razmišljanja in mislim,

da bomo lahko iz tega zelo veliko povzeli. Res se zahvaljujem vsem vam, ki ste prišli, predvsem tudi gospodu Jamesu Henryju, ki je te dni prišel k nam, nas poslušal, vsakega na različnih koncih čez sredo, četrtek in danes in tako naprej. Še danes imamo nekaj teh pogovorov, kajti, kot sami veste, vi morda bolj kot jaz, kakšni strokovnjaki po navadi prihajajo za težke denarje, gospod James pa se nam je res pro bono pridružil pri tej stvari in se mu za to tudi zahvaljujem, da je bil pripravljen priti. Mislim, da je to pomembno, da imamo tudi take ljudi, ki so to pripravljeni narediti. Hočem povedati, da smo tudi druge povabili, pa ne tuje strokovnjake, ampak slovenske, pa nekako nismo prišli s časom z njimi.

Mediji so vendarle opravili sedaj določeno nalogo in se jim zahvaljujem. Predvsem bi se rad še zahvalil strokovni službi, ki je v bistvu, ali ne, gospod Ščernjavič, eno leto smo se matrali s tem posvetom, da smo to pripeljali tako daleč, da je vsebina, kajti vsebina je pomembna in prava. Hvala za vašo prisotnost predsedujočemu in vsem ostalim. Hvala lepa.